

REPUBLIKA E KOSOVËS/REPUBLIKA KOSOVA/REPUBLIC OF KOSOVA
ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM/KANCELARIJA GENERALNOG REVIZORA
/OFFICE OF THE AUDITOR GENERAL

RAPORTI VJETOR I AUDITIMIT GODIŠNJI IZVEŠTAJ REVIZIJE ANNUAL AUDIT REPORT

Prishtine, Gusht 2015

REPUBLIKA E KOSOVËS/REPUBLIKA KOSOVA/REPUBLIC OF KOSOVA
ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM/KANCELARIJA GENERALNOG REVIZORA
/OFFICE OF THE AUDITOR GENERAL

GODIŠNJI IZVEŠTAJ REVIZIJE

**ZA GODINU ZAVRŠENU
SA 31 DECEMBROM 2014**

Priština, 31 Avgust 2015

TABELA SADRŽAJA

Obračanje Generalnog Revizora.....	7
1. Uvod	9
2. Spoljna revizija i pružanje odgovornosti.....	10
3. Godišnji Finansijski Izveštaj za Budžet Kosova.....	12
4. Adresiranje Preporuka koje su date prethodnih godina.....	25
5. Dobro upravljanje.....	29
6. Nabavka.....	39
7. Izazovi Budžetskih Institucija.....	43
8. Performansa u specifičnim oblastima.....	47
Dodatak I: Objašnjenja različitih vrsta mišljenja revizije primenjenih od strane KGR.....	53
Dodatak II: Mišljenja revizije i slabosti upravljanja.....	55
Dodatak III: Preporuke iz GIR-e za 2013 godinu.....	72

OBRAĆANJE GENERALNOG REVIZORA

Poštovani Članovi Skupštine,

Moje je zadovoljstvo da podnesem Godišnji Izveštaj Revizije za finansijsku godinu 2014. Nadam se da će izveštaj biti koristan za vas, poslanike petog zakonodavstva, vladu i društvo u celini u prevazilaženju izazova u vezi sa ograničenim budžetom i ambicijama integracije u EU.

Ovaj izveštaj pokriva Vladino sprovođenje budžeta 2014 i Godišnje Finansijske Izveštaje Budžeta Kosova za taj period. Nastavili smo da se bavimo našom misijom pružanja osnove za održavanje menadžera javne potrošnje odgovornim kao i da doprinosimo poboljšanjima u oblasti Upravljanja Javnim Finansijama.

Imajući u vidu da je 2014 postojala praznina u funkcionisanju Skupštine i Njenih Komisija, mi smo usredsredili najveći fokus u praćenju preporuka iz prethodne godine. Uprkos činjenici da je tokom godini postignut napredak u sprovođenju naših preporuka, dosta značajan broj istih nastavlja da se ponovi.

Osim malog broja javnih institucija koji su izvan našeg mandata, mi smo nastavili da obavljamo obavezne revizije regularnosti Godišnjih Finansijskih Izveštaja svih, sa Budžeta Kosova do onih vrlo malih entiteta, a takođe i nekih donatorskih fondova. Mi smo takođe obavili i izvestan broj neobaveznih revizija performanse sa fokusom na ekonomičnost, efektivnost i/ili efikasnost korišćenja javnih fondova.

Posao koji obavljamo nam je omogućio duboko poznavanje i shvatanje entiteta i aktivnosti javnog sektora i to na omogućuje da damo preporuke da se promoviše dobro upravljanje i da se poboljša finansijsko upravljanje.

Stoga mi nastavljamo da se snažno pridržavamo naših šest osnovnih principa koje smo artikulisali kao značajne za spoljnu reviziju i za nadzor kako se koriste javni fondovi. Oni su:

Odgovornost – Javni entiteti treba da budu odgovorni za njihov rad i da budu u mogućnosti da daju potpune i tačne račune o tome kako su iskoristili javna sredstva, uključujući i sredstva koja su za određene svrhe preneti na druge. Oni takođe treba da imaju postavljene odgovarajuće aranžmane upravljanja i rukovođenja za nadgledanje aranžmana finansiranja.

Otvorenost – Javni entiteti treba da budu transparentni u administriranju sredstava, da podrže i odgovornost i da promovišu jasnoću i zajedničko razumevanje odgovarajućih uloga i obaveza između entiteta i svih spoljnih stranaka koje ulaze u finansijskim aranžmanima. Odgovarajući aranžmani izveštavanja treba da podupiru tome.

Vrednost za novac – Javni entiteti treba da koriste resurse efikasno, ekonomski, i bez rasipanja, uz dužno poštovanje o ukupnim troškovima i koristima aranžmana, i njegovom doprinosu rezultatima koje entitet pokušava da postigne.

Zakonitost – Javni entiteti moraju delovati u okviru zakona, i da ispunjavaju njihove zakonske obaveze.

Poštenje – Javnih entiteti imaju zakonsku obavezu prema javnom mnjenju da postupaju pošteno i razumno. Oni moraju biti, i moraju se videti da su, nepristrasni u svom odlučivanju.

Integritet – Svako ko upravlja javnim resursima mora to učiniti sa najvećim integritetom. Standardi koje treba primeniti su jasni, i javni entiteti treba da učine jasnim kada finansiraju druge organizacije da očekuju slične standard od njih.

Uprkos pomenutom napretku ima još jedan broj nedostataka koji se trebaju adresirati. Problemi koji su proistekli zbog pogrešne klasifikacije troškova su kvalifikovali mišljenje Godišnjih Finansijskih Izveštaja Budžeta Kosova. Budžetski deficit je veći od tavanice koja je utvrđena Zakonom o Upravljanju Javnim Finansijama i Odgovornosti.

Ovo poziva na veći nivo pažnje u fazi planiranja, koji bi omogućio institucijama da obavljaju svoje poslove u skladu sa njihovim potrebama te da izveštavaju na istinit i pravilan način. Vlada takođe treba da bude pažljiva i o ograničenju budžetskog deficita.

Značajna pažnja se takođe treba posvetiti primeni neophodnih sistema i mehanizama finansijskog upravljanja. U cilju postizanja višeg uticaja potrošenih javnih fondova treba ju se postaviti napredniji sistemi unutrašnjeg izveštavanja, posebno u lokalnim upravama.

Treba imati više fokusa na maksimiziranju postignutih izlaznih rezultata koji se odražavaju na donošenje odluka i na političke prioritete. Pomenuti prioritete se trebaju prpratiti potrebnim resursima. U postizanju potrebne uštede budžeta treba se pružiti pažnja korišćenju ekonomije obima ili adresiranju mogućih strukturnih promena.

Nameravamo da blisko sarađujemo i sa Skupštinom i Vladom u cilju daljeg razvoja ovih načela kao osnovu za aktuelne reforme u izgradnji dobrog upravljanja i boljeg sistema za Finansijsko Upravljanje i Kontrolu.

Ovaj izveštaj postavlja ključne izazove koji se trebaju adresirati, koja u nekim oblastima odražavaju značajne izazove. Preporučujem ovaj izveštaj Poštovanim Članovima i radujem se vašim razmatranjima i odgovorima

Pristina, 31 Avgust 2015

Artan Venhari
Vrsilac duznosti Generalnog Revizora

1. UVOD

Tokom sezone revizije 2014/15 smo proizveli jedan niz revizija: 89 obaveznih revizija regularnosti, osam revizija donatorskih fondova i devet neobaveznih revizija performanse. Skupštini je dostavljeno ukupno 106. Date preporuke su fokusirane boljem kvalitetu i spoljnom finansijskom izveštavanju, poboljšanim Finansijskim Upravljanjem i Kontrolom i poboljšanju javnih službi.

Naša revizija pristupa zajedno sa konstruktivnom podrškom prema revidiranim institucijama koje su dozvolile ranije akcija za adresiranje slabosti i dalji razvoj dobrog upravljanja.

Ovaj izveštaj rezimira rezultate naših revizija za 2014 godinu i ističe ključna pitanja i zajedničke teme koje Vlada, Skupština ili Skupštine Opština trebaju adresirati na aktivan način. Efektivno upravljanje i sprovođenje preporuka Generalnog Revizora je ključni mehanizam sa kojim BO razvijaju njihova aranžiranja upravljanja. Mi smo tokom godina primetili napredak u tom smislu. Vlada i Skupštine imaju ključnu ulogu u podršci ovog procesa.

Mišljenje Generalnog Revizora o Godišnjim Finansijskim Izveštajima Budžeta Kosova (GFI/BK) je takođe uvršteno u ovom izveštaju. Ovaj izveštaj je razmotrio rezultate revizija BO i njihov uticaj u Konsolidovanim Izveštajima.

Godišnji Izveštaj Revizije za 2013 godinu je dostavljen Skupštini na početku Septembra, institucionalne krize izveštaj je kajem Aprila razmotren od strane Komisije za Nadzor Javnih Finansija (KNJF) a predstavljen je od strane Generalnog Revizora na plenarnoj sednici u Maju 2015. Mi očekujemo da će se proces ove godine završiti pre nego što Vlada krajem Oktobra dostavi Skupštini predlog budžeta za 2016 godinu. Sa ciljem podrške efektivnog pregleda naših nalaza, mi smo organizovali izveštaj kao u nastavku:

Poglavlje 2 – Spoljna Revizija i Odgovornost;

Poglavlje 3 – Godišnji Finansijski Izveštaj Budžeta Kosova;

Poglavlje 4 – Adresiranje preporuka koje su date prethodnih godina;

Poglavlje 5 – Dobro Upravljanje;

Poglavlje 6 – Nabavka;

Poglavlje 7 – Izazovi u Budžetskim Organizacijama; i

Poglavlje 8 – Performansa u oblastima od posebnog značaja

Izveštaj takođe ima i tri dodatka. Prvi objašnjava različite vrste mišljenja datih od strane Generalnog Revizora o reviziji regularnosti. Drugi određuje data mišljenja i razloge koji stoje iza njih. Osim toga rezimirani su značajni nalazi revizije u revidiranim institucijama.

Pojedinačni revizorski izveštaji mogu se naći na našem sajtu www.oag-rks.org. Treći određuje kako su adresirane preporuke koje su date u Godišnjem Izveštaju revizije za 2013 godinu

2. SPOLJNA REVIZIJA I PRUŽANJE ODGOVORNOSTI

Javnost očekuje da oni koji su odgovorni za upravljanje javnim novcem su u potpunosti odgovorni za korišćenje tog novca. Prvenstvena odgovornost za obezbeđenje da javni novac se upravlja apsolutnim integritetom i da se troši umereno pripada Ministrima, izabranih članova Skupštine, vladinim telima, menadžerima i zvaničnicima. Revizija javnog sektora je važna veza u tom lancu odgovornosti. Treba da stvori osnovu za ojačanu odgovornost, kako u odnosu na izabrane poslanike koji pružaju sredstva, tako i u odnosu na potrošače i korisnike, poreske obveznike i šire zajednice.

Spoljna revizija treba da doda vrednost ne samo analizom i izveštavanjem o tome šta se desilo nakon dešavanja, ali takođe budući da je fokusiran unapred, identifikujući lekcije koje treba naučiti i širenjem dobre prakse. Zato, spoljni revizor javnog sektora bi trebalo da pomogne u promovisanju boljeg upravljanja i donošenja odluka, i na taj način i efikasnijeg korišćenja sredstava poreskih obveznika, i odigravaju važnu ulogu u angažmanima zajedničkog upravljanja državnih tela. Transparentnost kao i javni pristup informacijama je sastavni deo toga.

Unutar Javnog Sektora Kosova, spoljna revizije se pruža od strane Kancelarije Generalnog Revizora (KGR) kao Vrhovne Institucije Revizije (VIR). Naš primarni cilj je da pomažemo Skupštini da održi Vladu i izvršne institucije odgovornim o načinu na kojem se koristi i izveštava javni novac, štiteći tako interese građana. Naš posao je da pomognemo onima koji rade u javnim službama da poboljšaju dobro upravljanje, performansu i pružanje usluga.

Mi podržavamo ovaj proces odgovornosti izvođenjem:

Reviziju regularnosti- kombinacija Finansijske Revizije (koja potvrđuje da li finansijske informacije u Godišnjim Finansijskim Izveštajima su tačne i dosledne sa okvirom finansijskog izveštavanja; i

Reviziju Usklađenosti (koja potvrđuje da li su procesi i transakcije u skladu sa relevantnim zakonima i propisima); i

Reviziju Performanse – koja potvrđuje da li institucija, projekti ili programi nude ekonomičnost, efikasnost i efektivnost u korišćenju resursa.

Naši izveštaji, uključujući i ovaj Godišnji Izveštaj Revizije, promovišu odgovornost između Skupštine, Vlade i javnih institucija, kao i na pojedinačnom institucionalnom nivou. Objavljivanje svih naših izveštaja dozvoljava građanima da traže odgovornost od staratelje javnih resursa.

- Broj izveštaja pregledanih od strane KNJF su ranije pokazale povećanje odgovornosti u okviru javnog sektora, razvojni trend koji je prekinut 2014 zbog poteškoća u osnivanju Skupštine. Pored toga, mi smo nudili savete za niz pitanja koja podržavaju razvoj Finansijskog Upravljanja i Kontrole (FUK).

Povećanje odgovornosti je sve važnije imajući u vidu izazova sa kojima se suočavamo situacijom nedovoljnog budžeta kao i ambicijama za integracije u EU. Menadžeri treba jasno da demonstriraju da razumevaju rastuće zahteva upravljanja i inicijative vezane sa odgovornošću koje treba da se sprovode. Naše aktivnosti se sve više orijentišu na podršci ovog pitanja uporedo sa ostalim

institucijama te u razvoju Unutrašnjih Kontrola Javnih Finansija (UKJF-a) i u Upravljanju Javnim Finansijama (UJF-a) u celini.

Međutim, unutrašnji razvoji unutar svake institucije su one koje će se dati pravac promeni i odgovorni zvaničnici treba da stavljaju naglasak na:

- Aktivno upravljanje i sprovođenje preporuka Kancelarije Generalnog Revizora;
- Kompletnost i efektivnost unutrašnjeg izveštavanja i sistema unutrašnje kontrole zajedno sa pro-aktivnim korišćenjem mehanizama samo-ocenjivanja sa blagovremenim odgovorima na identifikovane nedostatke; i
- Daljni razvoj sistema unutrašnje revizije radi pružanja efektivne sigurnosti Menadžmentu.

Imajući u vidu budžetska ograničenja i povećanje očekivanja građana i međunarodnih partnera od institucija na javnom sektoru, ove zadnje imaju pred sobom važne menadžerske izazove. To zahteva veće fokusiranje na upravljanju rizika i neophodnih sistema koji ublažavaju rizike. Slično tome, potrebno je da se naglasak stavlja u postizanju bolje vrednosti za novac kod upotrebe malobrojnih sredstava.

Tačno izveštavanje postignutih rezultata treba da bude integrativni aspekt u ovim ambicijama.

Odgovornosti za adresiranje ovih zahteva se trebaju jasno definisati - postoji ograničena korist identifikovanja potrebnih promena sve dok one nisu aktivno adresirane

3. GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVEŠTAJ ZA BUDŽET KOSOVA

Opšti zaključak

Ministarstvo Finansija je konsolidovala Godišnje Finansijske Izveštaje za Budžet Kosova za 2014 u skladu sa MSRJS "Finansijsko Izveštavanje prema Računovodstvu Gotovog Novca". Međutim, ne efektivne kontrole u pripremi budžeta su rezultirali sa materijalnom vrednošću nepravilne kvalifikacije troškova prikazanih u finansijskim izveštajima. To se uglavnom odnosi na klasifikaciju robe i usluga a takođe i subvencija kao Kapitalne Investicije. Takođe, kvalitet informacija u vezi sa obelodanjivanjima treba da se poveća za pojašnjene račune potraživanja na državnom nivou, obaveze prema dobavljačima i unutrašnji javni dug.

Mišljenje generalnog revizora je:

Prema našem mišljenju Godišnji Finansijski Izveštaji Budžeta Kosova predstavljaju istinit i objektivan prikaz u svim materijalnim aspektima, izuzev sledećeg pitanja:

Troškovi za robe/usluge, subvencije i transfere u iznosu od 24,470,260€ su pogrešno klasifikovani kao Kapitalne Investicije. Ovo je proisteklo delimično zbog pravca Ministarstva Finansija koji je rezultirao nepravilnim budžetiranjem a delimično i zbog nepravilnih akcija pojedinačnih budžetskih organizacija u njihovoj klasifikaciji.

(MSVIR 200/1705:Kvalifikovano Mišljenje)

Dalje MF-a je u Godišnjim Finansijskim Izveštajima Budžeta Kosova obelodanilo prekomerno trošenje tavanice budžeta ZUJFO¹ utvrđuje prekomerno trošenje tavanice budžeta od 25 PGS-a. Međutim naš pregled je potvrdio da je opšte prekomerno trošenje budžeta bilo 2.59%. Kao takvo prekomerno trošenje tavanice budžeta je promašeno za 0.59%. Dalje međuvladine transakcije nisu konsolidovane u GFI-a/KB-a rezultirajući prekomernim izveštavanjem 4,335,251€.

Vredi pomenuti da je struktura troškova bila predmet značajnih promena tokom 2014 godine. Troškovi za Plate i Dnevnice su povećani za 16% a troškovi za Kapitalne Investicije su smanjeni za 22%. Smanjenje troškova za kapitalne investicije i povećanje operativnih troškova ne pomažu ekonomski razvoj zemlje. Dugovi na državnom nivou se ne tretiraju sa potrebnom ozbiljnošću. Druga zabrinutost je nizak nivo prikupljanja prihoda od taksi vraćanje zajma od strane KEK-a i kontinuirano povećanje dugovanja od strane Budžetskih Organizacija (BO-a).

Dalje, kontrole na budžetskom procesu su bile nedovoljne delom zbog političkog zastoja. Iako realizacija budžeta u celini je bila na zadovoljavajućom nivou, budžetski proces za kapitalne investicije i robe i usluge treba dalje razvijati. Takođe, neadekvatne kontrole kod upravljanja isplata rezultirali povećanjem trenda obavljanja isplata kroz sudskih odluka i direktnih odluka od strane Trezora.

¹ Zakon o Upravljanju Javnim Finansijama i Odgovornosti (br. 04/L-194 o izmeni i dopuni Zakona br. 03/L-048)

Ove i ostale slabosti koje su pomenute u izveštaju umanjuju transparentnost i efektivnost finansijskog izveštavanja u vremenu kada međunarodni partneri očekuju efektivnije finansijsko upravljanje. Aspiracije integracije u EU-i su one koje posebno zahtevaju efektivan režim računovodstva.

3.1 UVOD I PRISTUP REVIZIJE

GFI/BK uključuju transakcije koje se odnose na skoro svim aktivnostima Vlade². MF treba da u ime Vlade, priprema GFI/BK fiskalne godine ne dalje od 31 Marta naredne godine. Oni treba da se pripremaju prema opšteg okvira ZUJFO i prema Međunarodnim Standardima Računovodstva na Javnom Sektoru (MSRJS) za "Finansijsko Izveštavanje na osnovu Računovodstva Gotovog Novca".

Član 47.1 i ZUJFO-a određuje da je KGR odgovorna za obavljanje revizije regularnosti koja uključuje ispitivanje i ocenjivanje GFI/BK.

Naša revizija je fokusirana na:

- Izveštaj primanja i isplata u gotovom novcu, Konsolidovani izveštaj o poređenju budžeta sa izvršenjem, i Konsolidovani izveštaj imovine u gotovom novcu i bilansa fonda;
- Da li ovi finansijski izveštaji prikazuju, u svim materijalnim aspektima, pravilno i istinito finansijsko stanje za revizorski period; i
- Da li su preduzete potrebne mere od strane Vlade za implementaciju preporuka GR-a za 2013 i prethodnim godinama.

Revizija GFI/BK-a za 2014 godinu je sprovedena u skladu sa poznatim međunarodnim standardima revizije na Javnom Sektoru (SNISA) izdate od INTOSAI. Naš pristup je zasnovan na temeljno razumevanje procesa kroz kojeg su izrađeni GFI/BK. To nam je omogućilo da razvijemo revizorsku strategiju, koja se fokusira na adresiranje specifičnih rizika za ne modifikovano mišljenje dok međuvremeno pruža prihvatljiv nivo sigurnosti u finansijskim izveštajima kao celina.

Preduzeti pristup je prikazan u memorandumu Planiranja Revizije koji je dostavljen MF u Februaru 2015 i odražava procenu rezultata revizije BO-a koje su konsolidovane u GFI/BK.

Naše procedure uključile pregled unutrašnjih kontrola i sistema računovodstva i procedure samo do te mere koja se smatra potrebna za efektivno izvršenje revizije. Kao takve, nalazi revizije ne treba da se smatraju kao predstavljaju sveobuhvatni prikaz svih postojećih slabosti, ili svih poboljšanja koja se može obavljati u sistemima i procedurama koji su funkcionisali.

---

² Ovde se ne uključuju aktivnosti Centralne Banke, Kosovskog Fonda Poverenja, Kosovske Obaveštajne Agencije

3.2 MIŠLJENJE REVIZIJE

Prema našem mišljenju Godišnji Finansijski Izveštaji Budžeta Kosova predstavljaju istinit i objektivan prikaz u svim materijalnim aspektima, izuzev sledećeg pitanja:

Troškovi za robe/usluge, subvencije i transfere u iznosu od 24,470,260€ su pogrešno klasifikovani kao Kapitalne Investicije. Ovo je proisteklo delimično zbog pravca Ministarstva Finansija koji je rezultirao nepravilnim budžetiranjem a delimično i zbog nepravilnih akcija pojedinačnih budžetskih organizacija u njihovoj klasifikaciji.

(MSVIR 200/1705:Kvalifikovano Mišljenje).

3.3 ZNAČAJNI RIZICI U GODIŠNJIM FINANSIJSKIM IZVEŠTAJIMA

U GFI/BK 2014 identifikovali smo materijalni rizik u vezi sa predstavljanjem troškova u pogrešnim ekonomskim kategorijama. Ne efektivni procesi u planiranju i realizaciji budžeta za 2014 rezultirali su materijalnom vrednošću nepravilne klasifikacije. Ove uglavnom odnose na klasifikaciju robe i usluge i subvencija kao kapitalne investicije. Shodno tome, precenjivane su kapitalne investicije a potcenjivane robe i usluge i subvencije. Ukupna vrednost nepravilnih klasifikacija troškova u svim BO je 24,470,260€. Od njih 15,669,042€³ je pogrešno budžetirano od MF a ostali deo su pogrešno budžetirane od samih BO.

3.4 GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI BUDŽETA KOSOVA ZA 2014

Naš pregled GFI/BK-a je uzео u obzir usklađenost sa okvirom izveštavanja kao i kvalitet i tačnost informacija registriranih na finansijskim izveštajima. Mi smo takođe uzeli u obzir datu izjavu od strane Ministra Finansija i Generalnog Direktora Trezora kada su nacrt GFI dostavljeni Skupštini i GR-u.

Ovo uključuje izvestan broj tvrdnji što se tiče usaglašenosti sa okvirom izveštavanja i kvalitetom informacija u okviru finansijskih izveštaja. Ovo ima za cilj da pružaju sigurnost za Vladu da sve relevantne informacije su pružene radi osiguranja da može se preduzeti jedna sveobuhvatna revizija.

MF je dostavila GFI/BK u zakonskom roku, dana 31 Mart 2015. GFI/BK su ispunila sve zahteve MSRJS "Finansijsko Izveštavanje na osnovu Računovodstva Gotovog Novca". Međutim, troškovi za kapitalne investicije, robe i usluge i subvencije nisu klasifikovane u adekvatnim ekonomskim kategorijama.

Imajući to u vidu- Izjava od strane Ministra MF-a i Generalnog Direktora Trezora može se smatrati pravilna i realna osim nepravilne klasifikacije troškova.

³ Školske knjige u Ministarstvo Obrazovanja i Nauke u iznosu od 10,035,353€, Održavanje puteva u Ministarstvu Infrastrukture 5,715,302€, vaksine za životinje u Kancelariji Premijera 1,548,272€ i Bankarske provizije i Ministarstvu Finansija 1,061,881€

3.4.1 OSTALA PITANJA KONSOLIDOVANJA U GODIŠNJIM FINANSIJSKIM IZVEŠTAJIMA

Osim gore identifikovanih značajnih rizika, mi smo identifikovali i izvestan broj ostalih oblasti, za koje mi ne smatramo da predstavljaju značajan rizik za materijalne anomalije u finansijskim izveštajima, ali su pitanja koja treba da se uzimaju u obzir od strane Vlade.

Isplate iz Trećih Stranaka- MF-a je u 2014 godini, MF je izradila jasne smernice za isplate o trećih stranaka. Sve isplate od trećih stranaka se trebaju registrovati u ISFUK i da se izveštavaju u u GFI/BK. U ovom smislu svaki sporazum sklopljen između BO-a i donatora ili preko direktnih isplata ili o isplatama preko Trezora treba se prvo dostaviti Trezoru zarad evidentiranja. BO-e u nekim slučajevim anisu obavile to. Stoga vrednost isplata od trećih stranaka (donacija) koja je prikazana u GFI/BK je bila potcenjena za oko 4,500,000€. U GFI/BK su prikazana samo 2,288,000€ u odnosu na ukupnom iznosu od 6,895,614€ izveštavanih iz pojedinačnih GFI BO-a.

Međuvladine transakcije - nisu konsolidovane u GFI/BK rezultirajući precenjivanjem od 4,335,251€ vrednosti koji nose ove transakcije. Isto se dogodilo i u prethodnim godinama. Trezor nastavlja da ne obavlja konsolidovanje međuvladine transakcije jer prema njima, to čuva konsistenciju i uporedivost sa izveštavanom informacijom u prethodnim godinama.

Finansijski podaci - GFI/BK ne sadržavaju dovoljne informacije o računima potraživanja u državnom nivou, obaveze prema dobavljačima i unutrašnji javni dug. Ove informacije će povećati kvalitet informacija pomažući čitaocima GFI/BK-a da bolje shvataju trendove i finansijsko stanje budžeta za aktuelnu godinu i poređivanje sa prethodnim godinama.

Klasifikacija troškova- Isplata za Članstvo u MFI⁴ /Evropska Banka za Rekonstrukciju i Razvoj u iznosu od 717,000€ je pogrešno registrovana i izveštavana u GFI/BK-a u kategoriji robe i usluga. To je trebalo da se registruje i izveštava u belešci 27. Isplate za članstvo u MFI da odraze ukupan iznos isplata za članstvo u MFI-a.

Dalje, troškovi u iznosu od 47,714,405€ su pogrešno registrovani i izveštavani u ekonomskom kodu "Drugi Kapital". Ovi troškovi su sačinjeni za kupovinu računara, razvoj softvera, popravke i renoviranje zgradi, održavanje puteva, snabdevanje potrošnjom materijalom, snabdevanje knjigama itd. Međutim ovo je 2015 godine uzeto u obzir od strane Trezora i oni su deaktivirali kod Drugi Kapital.

Ove slabosti smanjuju transparentnost i efektivnost finansijskog izveštavanja u vreme kada međunarodni partneri očekuju što efektivnije finansijsko upravljanje. Težnje za integraciju u EU zahtevaju režim efektivnog računovodstva.

---

⁴ Međunarodne Finansijske Institucije

3.5 MIŠLJENJA REVIZIJE O POJEDINAČNIM GFI ZA 2014

Izvršili smo obaveynu reviziju regularnosti GFI-a za 90 BO-e. Osim toga dve organizacije⁵ van budžeta. Data mišljenja za svaku BO odražava u mišljenju revizije GFI/BK-a.

Data mišljenja su u nastavku:

Tabela 1. Vrsta i broj mišljenja za pojedinačne GFI BO-a

Entiteti pod revizijom / Mišljenje	Ne modifikovano Mišljenje	Ne modifikovano Mišljenje sa Isticanjem Pitanja	Kvalifikovano Mišljenje sa Isticanjem Pitanja	Kvalifikovano Mišljenje	Negiranje Mišljenja	Br. Mišljenja
Centralni Nivo	11	10		3		24 ⁶
Nivo Opštine	1	17	2	14	4	38
Nezavisne agencije	22	4	1	1	0	28
Van Budžeta	2					2
Ukupno	36	31	3	18	4	92⁷

Uticao ovih mišljenja u GFI-a/KB-a je materijalan kao što je pomenuto u 3.3 iznad. Ostala pitanja u vezi sa imovinom i isplata od trećih stranaka nisu materijalno uticale na GFI-e/BK-a. Za više detalja u vezi sa mišljenjima revizije za pojedinačne BO-e, referišite se Dodatku 2.

3.6 IZJAVA U VEZI SA PROCENOM SAGLASNOSTI O GRANICI BUDŽETSKOG DEFICITA ZA 2014

Na osnovu ZUJFO br. 04/L- 194, revizija GFI/KB-a treba da uključuje procenu usaglašavanja za granicu budžetskog deficita koji ne treba da prevaziđe nivo od 2% predviđenog GBP-a⁸.

Mi smo pregledali procese unutar MF-a o zahtevima ovog zakona u vezi sa granicama budžetskog deficita da bi nam omogućio davanje jedne izjave o usklađenosti sa granicom deficita i uslovima i zakonskim zahtevima. Naša procena je otkrila da su kontrole tokom pripreme budžeta za 2014 nisu pravilno funkcionisale. Kao rezultat toga, Zakon o budžetskim izdvajanjima je usvojen sa prekoračenjem granice budžetskog deficita.

Prema ZUJFO, opšti budžetski deficit ne treba da prelazi 2% granice GDP-a. Zakon o Budžet kako je odobren od Skupštine je dozvolio budžetski deficit od 2.59% GDP-a, tako prelazeći postavljenu tavanicu za 0,59%. Aktuelni deficit je na kraju 2014 godine bio 2.23%.

⁵ TAMAD I Ujedinjeni Fond za Obrazovanje

⁶ U okviru Ministarstava su uključena i mišljenja o Skupštini Kosova, Uredu Predsednika, Uredu Premijera, Carini i Poreskoj Administraciji Kosova.

⁷ Razlika između broja revidiranih institucija i datih mišljenja je u tome da je generalni revizor obavezan da daje dva mišljenja što se tiče KAP, jedno mišljenje o instituciji a drugo o Fondu Privatizacije

⁸ Prema Zakonu o Budžetu 2014 projektovana GDP za 2014 je bio 5,509,000,000 €.

U skladu sa zahtevima postavljenim od strane ZUJFO u cilju merenja usaglašenosti sa granicom deficita (izračunavanje deficita) mi nismo uzeli u obzir sledeće pitanje:

- finansiranje budžeta od unutrašnjih i vanjskih pozajmica,
- troškove Kosovske Agencije za Privatizaciju, i
- troškove koji mogu rezultirati iz potrošnje sopstvenih prihoda centralnog i opštinskog nivoa prenesenih iz prethodne godine.

Tabela 2. Budžetni deficit za 2014

	Budžet 2014 € '000	Realizacija 2014 € '000
Prihodi	1,456,652	1,332,822
Poreski prihodi	1,264,127	1,141,157
Prihodi iz carine	934,109	870,978
Povraćaj iz Carine	(3,729)	(2,408)
Sopstveni prihodi	367,306	303,695
Povraćaj iz PAK-a	(33,558)	(31,108)
Ne-poreski prihodi	47,799	47,386
Tantieme	22,000	26,539
Sopstveni prihodi	117,226	97,446
Centralni nivo	50,000	36,490
Opštine	67,226	60,955
Dividenda	-	15,000
Koncensionarna Taksa	5,500	5,293
Troškovi	1,589,325	1,463,523
Plate i dnevnice	487,161	485,247
Robe i usluge	255,411	205,756
<i>(od koje komunalije)</i>	27,092	22,099
Subvencije i transferi	314,099	361,160
Kapitalni troškovi	530,476	411,360
Rezerve	2,177	-
Primarni deficit/suficit	(132,673)	(130,701)
Isplata interesa	(17,000)	(12,462)
Ukupni deficit (fiskalna pravila)	(149,673)	(143,163)
Troškovi iz prenesenih sopstvenih prihoda a		15,241
Troškovi KAI-a	7,000	5,443
Ukupni deficit/suficit	(142,673)	(122,479)
Ukupni deficit/suficit u %	-2.59%	-2.23%

U GFI/BK-a, Vlada je predstavila izjavu obračuna budžetskog deficita, međutim nisu date objašnjenja o uzrocima nepoštovanja granice budžetskog deficita.

3.6.1 ANALIZA GODIŠNJIH FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA I OBELODANJIVANJA 2014

Prikazani podaci u FI/BK su odraz prijema i realnih isplata i adekvatnih budžetskih izdvajanja. Vlada kroz odluke tokom godine je izvršila prilagođavanje i transfere u okviru programa i ekonomskih kategorija kod BO. Budžetski proces nastavlja da se prati godinama sa različitim slabostima u svim fazama od budžetiranja, realizacije i nadgledanja. Mi smo analizirali tri glavna pregleda Godišnjeg Finansijskog Izveštaja Budžeta Kosova i takođe i obelodanjene informacije.

3.6.2 ANALIZA GODIŠNJIH FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

Konsolidovani izveštaj poređenja budžetiranih iznosa sa izvršenjem

Završni budžet za primanja bio isti sa završnim budžetom. Dok završni budžet za isplate u odnosu na početnim budžetom bio veći za 34,871,000€.

Tabela 3. Početni budžet i realizacija primanja u odnosu na isplate (000 u €)

Opis	Početni Budžet	Završni Budžet	Izvršenje 2014	Izvršenje 2013	Izvršenje 2012
Primanja	1,641,545	1,641,545	1,448,957 ⁹	1,428,704	1,537,955
Isplate	1,627,945	1,655,921	1,498,400 ¹⁰	1,500,176	1,466,457
Suficit/Deficit	13,600	-14,376	-49,443	-71,472	71,498

Glavna pitanja koja su proizašle od naših analiza su sledeća:

- Planirani deficit je za 2014 godinu bio 14,376,000€ a aktuelni deficit je bio 49,433,000€. Godišnji deficit je 3,4% ukupnih godišnjih prihoda i finansiranje od godinama akumuliranog suficita.
- Prijemi tokom 2014 godine su u poređenju sa 2013 godinom povećani za 20,253,000€ ili 1,4%. Povećanje je bilo rezultat povećanja prihoda od taksi, finansiranja od pozajmljivanja i povećanja sopstvenih prihoda. Prihodi od dividendi su poređenju sa 2013 godinom smanjeni za 28,000,000€. Prijemi su bili za 12% manji od planiranih. To se dogodilo jer Poreska Administracija (PAK) nije uspeła da na vreme ispuni planove.
- Carinski planirani prihodi za 2014 su bili 930,380,000€, a realizovani 868,570,000€ ili 93,3% plana. U odnosu na 2013 bilo povećanje od 34,490,000€¹¹ ili 4,14%. Povećanje je uticano iz spoljne akcize u granici u iznosu od 17,083,000€ koja je rezultat povećanja količine uvoza goriva, uvoza piva i povećanja norme akcize za cigarete u odnosu na prethodnoj godini;

⁹ Na totalu primanja nisu uključena primanja od GDP u iznosu od 12,092,000€ i primanja od depozita 1,529,000€

¹⁰ Na totalu primanja nisu uključena primanja od GDP u iznosu od 11,462,000€ i povratak od fondova depozita u iznosu od 993,000€

¹¹ Ovo povećanje dolazi iz spoljne akcize na granici u iznosu od 17,083,000€, Porez na dodatnu vrednost 11,665,000€ i povećanje prihoda od carinske takse 6,195,000€

- Planirani prihodi od PAK za 2014 su bili 333,748,000€, a realizovani 272,587,000€ ili 82% plana. Niski nivo realizacije prihoda se objašnjava padom stranih direktnih investicija i vladinih kapitalnih investicija koje u 2014 su smanjene za 121,770,000€. Kao rezultat toga uzrokovan je lančani uticaj sa niskim brojem ugovara za ekonomske operatere i njihove kooperanta, koje se praćeno padom PDV u odnosu na planirani;
- Zabrinutost PAK-a ostaje visoki stepen ne-prikupljenih dugova, koji na kraju 2014 godine, bili 277,823,490€. U odnosu na 2013 imamo povećanje od 24,326,786€ ili 10%. Dodatan izazov ovome će biti odluka Vlade i kasnije zakon o opraštanju dugova.

Analiza isplata gotovim novcem

Tabela 4. Završni budžet i realizacija za 2014¹²

Opis	Završni budžet	Realizacija 2014	% Realizacije	('000 u €)	
				Realizacija 2013	Realizacija 2012
Plate i Dnevnice	496,489	485,247	97,7%	417,093	407,706
Robe i Usluge	213,396	183,658	86%	193,857	169,362
Komunalije	25,346	22,099	87,1%	21,662	21,558
Subvencije i Transferi	367,326	361,160	98,3%	312,916	280,120
Kapitalni Troškovi	514,743	411,360	80%	529,176	550,245
Rezerve	-	-	-	-	-
Pod total	1,617,300	1,463,525	90,4%	1,474,704	1,428,991
Isplata duga	38,620	34,877	90,3%	25,472	21,416
Dugovanja za NP	-	-	-	-	15,000
Članstvo na MFI	-	-	-	-	1,050
Pod total	38,620	34,877	90,3%	-	37,466
Ukupno	1,655,920	1,498,400	90,4%	1,500,176	1,466,457

Glavna pitanja koja su proizišle od naših analiza su sledeća:

- U odnosu na 2013, struktura troškova je pretrpela značajne promene u 2014. Troškovi za 2014 prikazuju odluku Vlade o povećanju plata sa 25% od 1. Aprila i smanjenje robe i usluge sa 15%. Ovo i povećanje subvencija i transfera uticalo na to da se kapitalni troškovi znatno smanjuju. Troškovi za Plate i Dnevnice su povećani u iznosu od 68,154,000€ ili 16,3%, Subvencije i Transferi povećane za 48,244,000€ apo 15.4%. A, troškovi za Kapitalne Investicije su smanjeni za 117,816,000€ ili 22,2%. Takođe isplata duga je povećana za 9,405,000€ ili 36,9%;
- BO kao na centralnom takođe i na lokalnom nivou nisu izvršile godišnji budžet prema planu i toka gotovog novca. 39% svih isplata za kapitale na centralnom nivou i 31% isplata za kapitale na lokalnom nivou su se desile na kraju godine odnosno u Novembru i Decembru. Voluminozni broj predmeta za procesiju na kraju godine je rezultirao sa slabim kontrolama u BO u vezi sa kompletiranjem i sertifikaciju isplata;

¹² Nisu uključene isplate iz određenih grantova donatora

- Budžetiranje Plata i Dnevnica na centralnom nije bilo dobro. Prema Zakonu o Budžetskim Izdvajanjima br. 04/L-233 budžet za Plate i Dnevnice je bio 496,489,000€. Od njih 265,917,147€ je bilo za centralni nivo za 37.405 planiranih zaposlenih. Aktuelni broj za 2014 godinu je bio 35,596. Budžet za ovaj nivo je potrošen skoro 100% i kada bi bili zaposleni svi planirani svi zaposleni koji su bili planirani za 2014 godinu onda bi budžet bio nedovoljan;
- Završni budžet za kapitalne projekte za 2014 je 514,743,000€ a izvršenje 412,919,507€ ili 80% plana. Kapitalni projekti na centralnom i lokalnom nivou nisu realizovani po planu. Smanjenje kapitalnih investicija u 2014 se povezuje uglavnom sa završetkom projekta autoputa R-7 (putna infrastruktura) takođe i ne sprovođenje kapitalnih projekata od strane BO-a. Ovo je izazvalo poteškoće u postizanju operacionalnih planova i ispunjenju ciljeva BO-a koja takođe uticala na smanjenje investicija u privatnom sektoru. Ne izvršenje projekata u javnom sektoru može imati negativan utisak u aktivnostima privatnih preduzeća koje izvršavaju ove projekte;
- Ukupna vrednost primljenih grantova za 2014 je 23,999,000€¹³. Fondovi grantova nisu korišćeni na zadovoljavajućom nivou. Za 2014 potrošeno 13,751,000€. Bilansi ne utrošenih sredstava od fondova granta su povećani tokom proteklih tri godina. Prenos neiskorišćenih sredstava iz godine u godini, pokazuje da se ovim fondovima ne upravlja pravilno niti se koriste za namenjene ciljeve. Ovo povećava rizik da donatorski grantovi u budućnosti budu smanjeni jer se vidi da se ne upravljaju aktivno; i
- Za razliku od 2013, u 2014 bila drugačija situacija što se tiče lokacije ili kretanja sredstava. U glavnom računu stanje sredstava na kraju 2013 je bila 12,900,000€ a na kraju 2014 stanje ovih fondova je 90,481,000€. Ministar Finansije u skladu sa Zakonom o Budžetu br. 04/L- 233, izdvojio 46,000,000€ kao sredstva za održavanje hitne podrške za likvidnost i povećao fondove na račun centralne banke za 31,743,000€ u odnosu na 2013.

3.6.3 OBELODANJIVANJE NE FINANSIJSKE IMOVINE I NEIZMIRENE OBAVEZE

Glavna pitanja koja su proizišle od naših analiza su sledeća

Ne-finansijske imovine

Upravljanje javne imovine je posebni deo Finansijskog Upravljanja i izazovi BO-a su predstavljeni u ostalim poglavljima u nastavku. Konsolidacija i izveštavanje imovine je poboljšana u upoređenju sa 2013.

Prema GFI/BK, neto vrednost kapitalne imovine je 4,942,348,487€ sačinjena od 2,105,236,669€ od BO na centralnom nivou i 2,837,111,818€ od onih na lokalnom nivou. Vrednost kapitalne imovine obelodanjivane u GFI/BK je ista sa obelodanjenim imovinama u GFI BO-a. Dok, neto vrednost ne-kapitalne imovine je 48,103,836€ sačinjena od 31,379,487€ iz BO-a centralnog nivoa i 16,724,349€ iz lokalnog nivoa.

¹³ Ovde su uključeni i preneseni grantovi iz prethodne godine.

Neizmirene obaveze

Neizmirene obaveze BO-a na kraju 2014 su 165,387,912€. Od njih 148,200,865€ pripadaju centralnom nivou i 17,157,439€ lokalnom nivou. Ova vrednost je prenesena za isplatu u 2015. Upoređujući sa 2013, obaveze su povećane za 111,731,584€.

Tabela 5 Neizmirene obaveze

(000€)

Opis	2014	2013	2012
Centralni nivo	148,199,227	29,940,831	13,875,768
Lokalni nivo	17,188,685	23,685,889	12,811,832
Ukupno	165,387,912	53,626,720	26,687,600

Povećanje obaveza u odnosu na 2013 je rezultat povećanja obaveza u Ministarstvu Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP). Neizmirene obaveze za MSPP za 2014 su 114,390,183€. Od njih, 113,802,657€ su obaveze koje rezultirale od Odluke Vlade za Eksproprijaciju za 2010-2014. A drugi deo od 587,526€ su bile neizmirene fakture za kategoriju robe i usluge i kapitalne investicije.

Obaveze kao rezultat eksproprijacije nisu izmirene zbog ne primene za isplatu privatnih korisnika od eksproprijacije i zbog nedostatka dovoljnog budžeta za isplatu. Dok u većinom delu ostalih slučajeva je vlasništvo u sporu i nema zahteva za isplatu tih svojina.

Neizmirene obaveze u centralnom nivou isključujući MSPP, u 2014 su bile 34,396,570€, gde iznos od 18,724,025€ pripada neizmirenim obavezama Ministarstvo Privrede i Ruralnog Razvoja (MPRR). Te obaveze se tiču subvencijama u poljoprivredi. U odnosu na 2014, obaveze na centralnom nivou isključujući MSPP su povećane za 4,455,739€. Iako je lokalna samouprava bolje upravljala obavezama u poređenju sa 2013 godinom, smanjeni su za 6,497,204€ ili 27%.

Ne efektivno upravljanje neizmirenih obaveza može staviti BO-e u budžetskim teškoćama sprečavanjem postizanje godišnjih ciljeva a takođe i opterećenjem narednih budžeta.

Obaveze MSPP-a u odnosu na budžet su 254%, MPŠRR¹⁴ su 78%, Štrpce 34%, Klokot 28%, Đakovica 17% i Gnjilane sa Junikom po 10%.

Kredit za Energetsku Korporaciju Kosova

Ukupna vrednost koju Energetska Korporacija Kosova (KEK) povukla iz kosovskog Budžeta u ime kredita je 202,539,992€. Do kraja 2014, KEK uspeła da vrati samo prvi kredit potpisivanog u 2005 u iznosu od 10,000,000€, gde 6,000,000€ vraćeno u 2013 i 4,000,000€ u 2012. Osim toga, KEK isplatila kamatu od 7,081,488€.

¹⁴ Ministarstvo Poljoprivrede Šumarstva i Ruralnog Razvoja

Preostali dug KEK-a je 225,456,009€. U ovaj iznos je uključen i neisplaćena akumulirana kamata i kazne. Reprogramiranje duga nije izvršeno u 2014 zbog vladinog jaza. Formiranjem nove vlade, Vlada je donela odluku o re-programiranju finansijskih sporazuma. Šest finansijskih sporazuma su konsolidovani u dva: kredit za rudnike: 165,4000€ sa 20 godina amortizacije; i kredit za generisanje: 25,600,000€ sa 10 godina amortizacije.

Prema aktuelnim uslovima, KEK će platiti prvu ratu od 1,500,000€ 15 Oktobra 2015.

Pregled ukupnog duga

MF je pripremila Program za Državni Dug u kome predstavila nacionalnu politiku o dugu i Strategiju za Upravljanje Duga i zaduživanja. Te su izrađene u skladu sa makro ekonomskom i fiskalnom okvirom kako bi obezbedio održivu dužničku poziciju.

Tabela 6 Pregled spoljnog i unutrašnjeg duga

BR	GODINE	2014	2013	2012
1	MEĐUNARODNI DUG	326,350,000	323,760,000	336,600,000
2	Centralni nivo	316,540,000	321,730,000	336,460,000
3	Pod zaduženja	9,810,000	2,030,000	140,000
4	Lokalni nivo	0,00	0,00	0,00
5	UNUTRAŠNJI DUG	256,520,000	152,510,000	73,310,000
6	Centralni nivo	256,520,000	152,510,000	73,310,000
7	Lokalni nivo	0,00	0,00	0,00
8	Ukupno opšti dug (% GBP)	10.63%	9.10%	8.44%
Ukupno opšti dug		582,870,000	476,270,000	409,920,000

Opšti dug je 582,870,000€. Od njih, unutrašnji dug od 256,520,000€¹⁵, i vanjski dug 326,350,000€¹⁶. Vlada je isplatila glavnice i kamatu na vreme i u skladu sa individualnim sporazumima i Zakonu o Javnom Dugu. U poređenju sa 2013, javni dug je povećan za 106,600,000€ ili 22.3%.

Ukupni dug prema godišnjim prihodima Vlade za 2014 je bio 40.2%. Godišnja povećanja duga je ograničena sa GBP putem finansijskog pravila, i čini samo 10.63% GBP-a. Za 2014, isplatila kamatu za unutrašnji dug 2,500,000€. A za spoljni dug isplatila glavnice 22,050,000€, kamatu 9,780,000€ i 540,000€ za pod-pozajmni kredit.

¹⁵ Zajmodavci: Komercijalne banke sa 75.3%, Penzijski Fondovi 23.1%, i Ostali 1.6%.

¹⁶ Zajmodavci: Međunarodna Banka za Obnovu i Razvoj 59%, MMF 31%, i Ostali 10%.

Isplate na osnovu sudskih odluka i Člana 39.2 ZUJFO

ZUJFO član 39 i 40 je ovlastio Trezora za izvršenje isplata kada jedna faktura nije isplaćena od BO za duži vremenski period od šesdeset (60) dana, i izvršenju isplata kao rezultat sudskih odluka. Isplate sa sudskim odlukama i odlukama Trezora za 2014 su bile 9,649,691€. Upoređujući sa 2013, imamo rast za 6,647,023€.

Tabela. 7 Isplate sa odlukom Suda i odlukom Člana 39.2 ZUJFO-a

Isplate na osnovu sudskih odluka	Lokalni Nivo	Centralni Nivo	Ukupno
Robe i usluge	1,038,665	353,020	1,391,685
Komunalije	75,732	3,423	79,155
Subvencije i Transferi	328,647	7,198	335,845
Kapitalne Investicije	232,560	4,131,591	4,364,151
Ukupno	1,675,604	4,495,232	6,170,836
Isplate na osnovu člana 39.2 ZUJFO	Niveli Lokal	Niveli Qendrore	Totali
Robe i usluge	74,315	367,097	441,412
Kapitalne Investicije	2,457,319	580,124	3,037,443
Ukupno	2,531,634	947,221	3,478,855

Zbog zakašnjenja u procesiranju isplata od strane BO-a, izvođači su tražili direktno izvršenje od Trezora. Direktor Trezora razmotrio zahteve i kao rezultat njihovog važenja izvršio isplate izvođačima u iznosu od 3,478,855€. Dok, iznos od 6,170,836€ je isplaćen takođe u korist izvođača kao rezultat sudskih odluka. Od tih, 4,131,591€ su isplaćeni iz kapitalnih investicija centralnog nivoa u korist izvođača.

3.7 OPŠTE PREPORUKE

Preporučujemo Vladi da obezbedi da:

- Povodom pripreme zakona o Budžetskim Izdvajanjima za 2016 da obezbedi da MF-a detaljno analizirala sadašnji način budžetske klasifikacije i da prilagođava budžet u skladu sa Međunarodnim Standardima Računovodstva. Dalje, kontrole u vezi sa čuvanjem granice budžetskog deficita treba da se jačaju radi osiguranja da Zakon o budžetskim izdvajanjima ne uključi budžetski deficit koji prevaziđe dozvoljenu granicu sa ZUJFO;
- Proces konsolidacije Godišnjih Finansijskih Izveštaja kosovskog Budžeta treba da obuhvati dopunske informacije o unutrašnjem dugu, računima potraživanja na državnom nivou i obaveze prema dobavljačima. Takođe, radi povećanja efektivnosti finansijskog izveštavanja, Vlada treba da obezbedi konsolidaciju međuvladinih transakcija, poboljšanje procesa registracije isplata od trećih lica i pravilno prikazivanje isplata u GFI/BK-u. U cilju obezbeđivanja ovoga MF treba da uputi BO-e da registruju isplate od trećih stranaka i ostale prave transakcije u svojim GFI-a. GFI-i Bo-a koji ne sadrže zahtevane informacije, koje vode do ne poklapanja sa GFI-a/BK-a se trebaju vratiti BO-a da ih dopune;

- Da ojača mehanizme nadgledanja u budžetskoj performansi uz identifikaciju i adresiranje mogućih prepreka prema realizaciji primanja i izvršavanja budžeta. U tom aspektu, da se sprovedi efektivan proces upravljanja kapitalnih projekata uz obezbeđenje pro-aktivnog nadgledanja od strane BO-a. Osim toga potrebne su konkretne akcije za adresiranje razloga za ne početak realizacije projekata u cilju eliminisanja prepreka koja onemogućuju blagovremeno sprovođenje ugovora u skladu sa dinamičnim planovima;
- Da razmotri starost i valjanost pojedinačnih dugova i da sprovedi sistematski proces tretiranja tih dugova koji se smatraju neprikupljenih. Da se koriste sva raspoloživa sredstva, uključujući zakonskih postupaka. Takođe da vrši analizu kako bi izvukli uzroke neuspeha biznisa u isplati dugova;
- Postavljen je mehanizam koji bi analizirao razloge povećanja obaveza iz godine u godini po budžetskim organizacijama, s ciljem da se smanjuju neizmirene obaveze na prihvatljivom nivou;
- MF treba da održava KEK odgovornim za poštovanje novog sporazuma povodom re-programiranja duga kako bi se pridržavao kreditnom planu za isplatu glavnice i kamate u skladu sa novim uslovima; i
- Glavni Administrativni Službenici BO-a treba da obezbede da će se fakture dobavljača pažljivije tretirati i blagovremeno isplatiti da se izbegne situacije izvršenja isplata direktno od MF-a na osnovu sudskih odluka

4. ADRESIRANJE PREPORUKA KOJE SU DATE PRETHODNIH GODINA

Opšti zaključak

Preporuke GR-a imaju za cilj promovisanje dobrog upravljanja i poboljšanje finansijskog upravljanja. KGR redovno isprati način sprovođenja preporuka datih u GIR i pojedinačne revizorske izveštaje. Nivo sprovođenja prošlih preporuka, datih i na nivou Vlade i na institucionalnom nivou još nije zadovoljavajuće, uprkos tome da postaje bolje tokom godine. Ovo je uticao da se znatni broj preporuka ponavlja i u Godišnjem Izveštaju Revizije ali i u pojedinačnim revizorskim izveštajima BO-a. Ne funkcionisanje nekih institucija kao posledica političkog vakuma i nedostatak adekvatnih akcija od strane odgovarajućih institucija su dovele do neadekvatnog sprovođenja preporuka.

4.1 UVOD

Tokom godine so obavili preko 100 revizija. Radi podrške procesa sprovođenja preporuka, KNJN održala javne sastanke sa odgovornim službenicima BO-a, ali veliki broj preporuka u važnijim oblastima upravljanja ostaju ne adresirane.

4.2 ADRESIRANJE PREPORUKA DATIH U GIR ZA 2013 I 2012 GODINU

U Godišnjem Izveštaju Revizije konsolidovanih Izveštaja Vlade Kosova za 2013, GR je dao 48 preporuka za Vladu, 15 za Skupštinu, 3 za predsednike opština i 3 za Skupštine Opštine. Ne priprema se neki akcioni plan za adresiranje preporuka GIR-a. Ipak sprovođenje tih preporuka nije bio na očekivanom nivou – samo sedam od njih su potpuno implementirane. Kao posledica toga neke preporuke su ponavljane i ove godine. Za detaljni prikaz sprovođenja ovih preporuka referišete dodatku III.

Osim preporuka GIR-a za 2013 mi smo analizirali i sprovođenje preporuka GIR-a za 2012. Iz ove analize vidi se da neke preporuke datih u GIR 2012 iako su ponovljene u izveštaju 2013, još nisu adresirane.

Ključne preporuke koje još nisu adresirane su:

- Obezbeđivanje transparentnosti u GFI/BK-u, uz klasifikaciju i registraciju svih troškova u adekvatnim kodovima troškova, i potpuno predstavljanje isplata iz trećih lica;
- Analiza uzroka neizmirenih obaveza i preduzimanje adekvatnih akcija za njihovo ublažavanje na nivou BO-a;
- Razvoj i sprovođenje efektivnog pristupa od strane pojedinačnih BO-a za upravljanje rizika u vezi sa organizacionim ciljevima i njihove misije. To da se upotrebljava kao osnova za ojačanje i razvoj povoljne i efektivne sredine kontrole;
- Formiranje jedne posebne radne grupe za razmatranje izvršenje budžeta i preduzete akcije u vezi sa procesima nabavke i planiranja radi uklanjanja prepreka u povećanju nivoa izvršenja

budžeta. Poseban naglasak treba da se stavlja kod prepreka za efektivno izvršenje budžeta za kapitalne investicije;

- Uvođenje u upotrebi elektronske nabavke koja bi povećala transparentnost i smanjila birokratske procedure;
- Pronalaženje održivog rešenja, kada je reč o izvršenju unutrašnjih revizorskih usluga u malim nezavisnim institucijama koje su direktno odgovorne pred Skupštine, koji će uticati nezavisnost i odgovornost;
- Uvođenje u funkciji jednog Izvršnog Menadžera u opštinama ka visoki civilni zvaničnik, odgovoran za upravljanje svakodnevnih aktivnosti i usluga za građane;
- Aktivnog praćenja aktivnosti Vlade uz gledanje performansi JP-a u vezi sa uspostavljenim politikama za pružanje kvalitetnih usluga građanima, i izazovima sa kojima se suočavaju na ovom procesu; itd.

4.3 ADRESIRANJE PREPORUKA DATIH U POJEDINAČNIM IZVEŠTAJIMA REVIZIJE ZA 2013 I 2012 GODINU

U našim revizorskim izveštajima mi dajemo preporuke i za rukovodioce organizacija za adresiranje identifikovanih nalaza tokom revizije. Ovo pomaže njima da poboljšaju nivo upravljanja, javnu odgovornost i usluge prema građanima. Na ovaj način GR daje doprinos u poboljšanju finansijskog upravljanja i što boljeg korišćenja raspoloživih resursa.

Deo našeg rada tokom izvršenja revizije je i nadgledanje sprovođenja preporuka datih u prethodnim godinama. Tokom revizije GFI-a pojedinačnih BO-a mi smo analizirali način adresiranja naših ranijih preporuka. Takva analiza je bila subjekt našeg rada u svim pojedinačnim revizijama gde su date ranije preporuke. Rezultati iz tih analiza su sažeti u narednim tabelama. Budžetske organizacije smo podelili na: Institucije centralnog nivoa (Ministarstva, kancelarija Premijera, Poreska Administracija Kosova, Carina i Tamad¹⁷), Nezavisne Institucije¹⁸ i Institucije opštinskog nivoa (37 Opštine i Administrativna Kancelarija Severne Mitrovice).

¹⁷ Tamad je donatorski projekat u okviru sektora poljoprivrede, kojeg KGR revidirao prema sporazumu uz nadoknadu.

¹⁸ U nezavisnim institucijama su uključene i Skupština Kosova, kancelarija Premijera, Kosovska Agencija Privatizacije i 25 drugih institucija.

Tabela 8. Sprovođenje preporuka GR-a, datih BO-a za 2013 god

Revidirani subjekti	Preporuke iz 2013	Potpuno adresirane		Delimično adresirane (u procesu)		Ne adresirane	
	Br	Br	%	Br	%	Br	%
Institucije Centralnog nivoa	313	98	31	95	30	120	39
Nezavisne institucije	199	102	51	37	19	60	30
Institucije lokalnog nivoa	521	136	26	172	33	213	41
Ukupno	1053	336	32	304	29	393	37

Tabela 9: Sprovođenje preporuka GR-a, datih BO-a za 2012 god

Revidirani subjekti	Preporuke iz 2012	Potpuno adresirane		Delimično adresirane (u procesu)		Ne adresirane preporuke	
	Br	Br	%	Br	%	Br	%
Organizacije Centralnog nivoa	200	54	27	100	50	45	23
Nezavisne Organizacije	157	86	55	43	27	28	18
Organizacije lokalnog nivoa	307	80	26	113	37	113	37
Ukupno	664	220	33	256	39	186	28

Iz poređenja između 2013 i 2012 godine, broj preporuka je povećan dok je primećeno blago poboljšanje u dinamici njihove implementacije.

Sprovođenje preporuka nastavlja da bude najteži izazov za organizacije centralnog i lokalnog nivoa/opštine. Ne adresirane preporuke su uglavnom iz oblasti: tačnost obelodanjivanja u GFI, planiranje i izvršenje budžeta, upravljanje prihoda, procedure nabavki, klasifikacija troškova, subvencije i neizmirene obaveze, i upravljanje imovinskih spiskova. Ne adresiranje datih preporuka je rezultirao na trajne slabosti u unutrašnjoj kontroli i finansijske gubitke i učinila da se neke preporuke ponavljaju.

4.4 PREPORUKE

Ja preporučujem Skupštini Kosova da razmotri mogućnost da:

- Vlada izvrši identifikovanje i objašnjenja okolnosti koje su sprečile adresiranje prethodnih preporuka te da preduzme potrebne akcije za njihovo efektivno i blagovremeno sprovođenje;
- Preispita razloge ne sprovođenje ranijih preporuka kako bi pronašla prepreke koje su prouzrokovale njihovo ponavljanje;
- Vlada će rukovoditi i koordinirati izradu jednog akcionog plana za adresiranje preporuka Generalnog Revizora i da izveštava o postignutom napretku.

Jatakođe preporučujem Vladi da obezbedi:

- Jedna efektivna analiza razloga za nizak nivo sprovođenja preporuka GR-a iz prethodnih godina na nivou GIR-a i pojedinačnih BO-a, i identifikovanje i preduzimanje potrebnih mera i akcija za poboljšanje ovog nivoa;
- Provesti efektivni proces nadgledanja i sprovođenja akcionih planova za implementaciju preporuka GR-a, od strane svih Ministarstva, kako bi omogućio identifikovanje i adresiranje prepreka koje utiču na slabo sprovođenje preporuka; i
- MF zahteva od svih pojedinačnih BO-a da u svojim pojedinačnim nacrt GFI-a za 2015 godinu predstave informacije o sačinjenom napretku po pitanju sprovođenja preporuka GR-a. GFI-i/BO-a koji ne sadrže informacije u vezi sa situacijom preporuka, ili kada su te informacije nedovoljne treba da se vrate relevantnim BO-a da ih dopune.

5. DOBRO UPRAVLJANJE

Opšti zaključak:

Vlada u saradnji sa međunarodnim partnerima angažovana u pravcu izrade strategije Unutrašnje Kontrole Javnih Finansija (UKJF-a) za javni sektor i njihovog daljnjeg razvoja. Ovo predstavlja pozitivan korak u unapređenju okvira koji obezbeđuje solidan sistem kontrole upravljanja javnih fondova. Primena online popunjenja upitnika samo-procene je još jedan pozitivni korak sa umirujućem efektom koji služio kao početna tačka za poboljšanje organizacione performanse. Zakonski i institucionalni okvir za dobro upravljanje postoji, međutim još nije našao potpuno i efektivno sprovođenje u svakodnevnom upravljanju. Politička kretanja u drugoj polovini godine zbog političkog zastoja i zakašnjenja u konstituiranju Skupštine Kosova možda imali njihov efekat na ovom aspektu.

Sadašnje prakse pokazuju da upravljanje i kontrola nisu dovoljno integrisana u upravljačkim procesima planiranja, izvršavanja i nadgledanja. Standardi upravljanja nisu dovoljno shvaćeni i nisu primenjeni na svakom nivou organizacione odgovornosti. Uprkos naporima za unapređenje, još ima nedostataka koji znatno utiču na efektivno funkcionisanje dobrog upravljanja. Opšti aranžmani upravljanja zahtevaju dalje jačanje. Kontrolni mehanizmi na prihode i na brojnim oblastima troškova, zahtevaju poboljšanje radi sprečavanja finansijskih gubitaka, nisku vrednost za novac i ne efektivno upravljanje projekata i javne imovine.

5.1 UVOD

Upravljanje se odnosi na sistem kroz kojeg se upravljaju i kontrolišu organizacije. Dobro upravljanje zahteva realno planiranje, korektno budžetsko izvršenje, aranžmane nadgledanja i izveštavanja koji jasno adresiraju operativne i strateške rizike sa kojima se suočava organizacija.

Dobro upravljanje podržava održivi razvoj kontrole i finansijskog i operativnog upravljanja i doprinosi realizaciji strateških i godišnjih planova u postizanju namenjenih ciljeva za dobrobit građana.

Relevantne stranke interesa u tom pogledu su

- Menadžeri koji treba da budu odgovorni za način upravljanje budžeta,
- Unutrašnji revizori koji će proceniti adekvatnost sistema unutrašnje kontrole i preporuke o mogućim poboljšanjima; i
- COH koja će nadgledati i pružiti podršku za BO radi adekvatnog finansijskog upravljanja i kontrole.

U ovom poglavlju će se tretirati izazovi sa kojima su se suočili institucije u finansijskom upravljanju i unutrašnje kontrole. Pitanja koja se povezuju sa kupovinom kroz procedure javnog nabavka, neće se tretirati u okviru ovog poglavlja, jer će se ovo detaljnije biti prikazani u poglavlju VI – Javna Nabavka.

5.2 UNUTRAŠNJA KONTROLA JAVNIH FINACIJA (UKJF)

UKJF ima za cilj da osigura da kontrola i upravljanje resursa i javne imovine obavlja ekonomično, efikasno, efektivno i u skladu sa zakonskim okvirom. Koncept UKJF-a se karakteriše upravljanjem javnih fondova na osnovu rizika, sistema unutrašnje kontrole, menadžerske odgovornosti i pomoćne uloge unutrašnje revizije u ispunjenju ciljeva institucija javnog sektora.

Iako kroz UKJF-a obezbeđivana zakonska i organizaciona osnova, sprovođenje u praksi ima posebnu važnost pogotovo kad se zna da sadašnji budžet nije dovoljan da pokrije trenutne potrebe.

Finansijsko Upravljanje i Kontrola su ključni aspekti UKJF-a tretirani u nastavku. Takođe ima detalje o specifičnim oblastima gde su potrebna dalja poboljšanja po BO.

5.3 FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTROLA (FUK)

Odgovornost menadžmenta je stvaranje jednog efikasnog finansijskog i organizacionog sistema. Da bi se to postiglo, potrebne su adekvatne organizacione strukture koje jasno određuju linije vlasti, izveštavanja i odgovornosti iz svakog menadžerskog nivoa.

Menadžerske i finansijske slabosti, i slabosti sprovođenja unutrašnje kontrole obelodanjenih u pojedinačnim revizorskim izveštajima za BO, pokazuju da koncept FUK-e još nije adekvatno shvaćen od strane državnih institucija. Da sistem FUK-a nije toliko funkcionalan, pokazuju primećeni nedostaci u planiranju i izvršenju budžeta, delegiranje i podela zadataka, planiranje i prikupljanje prihoda, raspodelu subvencija. Ostale slabosti se tiču planiranja i upravljanja kapitalnih projekata, upravljanje osoblja, upravljanje imovine i obaveza, slabosti u izveštavanju i konsolidaciju GFI-a, nedostatak komunikacije između agencija i odeljenja, ne efektivno menadžersko izveštavanje, i niski nivo adresiranja preporuka unutrašnje i spoljne revizije.

Većina BO-a nemaju unutrašnja uputstva ili detaljne operativne procedure koje pokrivaju svakodnevne aktivnosti povezanih sa FUK-om.

Slabo menadžersko izveštavanje onemogućuje odlučivanje i blagovremenu reakciju menadžmenta u adresiranju slabosti i potrebnih poboljšanja.

Efektivno unutrašnje izveštavanje je dobra osnova za menadžment i proširenje menadžerskih kontrola radi poboljšanja upravljanja.

Izazov BO i dalje je upravljanje rizika, kao ključna komponenta FUK-a. BO, uopšte nemaju dokumentovane procedure u upravljanju rizika, ne identifikuju, analiziraju, procene niti preduzmu akcije za postizanje njihovih ciljeva do prihvatljivog nivoa.

Iako je počelo da se shvata uloga i značaj samo-ocenjivanja organizacije od strane menadžmenta, ova zakonska obaveza nije ispunjena od svih BO-a, pogotovo od opštinskog nivoa. Broj kompletiranih upitnika online je povećan (samo jedno ministarstvo, četiri nezavisne institucije i dvanaest opštine nisu dostavile samo-ocenjivanje u MF). Ipak, kvalitet informacija koji sadrže

upitnici ostaje da se dalje unapređuje. U većini slučajeva ocena pitanja je precenjivana od strane menadžera. Samo-ocenjivanje nije bila dovoljno samo-kritičnija od strane menadžmenta i kvalitet i objektivnost procesa nisu bile zadovoljavajuće.

Menadžeri treba da dalje razvijaju sistem finansijskog izveštavanja, da identifikuju i upravljaju potencijalne rizike, povećavaju kvalitet unutrašnjeg izveštavanja unutar organizacije i preduzmu odgovarajuće i blagovremene akcije za adresiranje izveštavanih pitanja. Jedna efikasnija unutrašnja kontrola treba da obezbedi efektivnost i efikasnost operacionalnih akcija koje takođe treba da budu u skladu sa zakonima i pravilima, ali i kvalitetno i tačno finansijsko izveštavanje.

Uprkos podršci u praktičnoj primeni FUK-a i organizovanju obuke za finansijske službenike i unutrašnje revizore, Centralno Odeljenje za Harmonizaciju(COH) treba i dalje da razvija programe za stručnu podršku za BO, i da nadgleda pristup i sprovođenje zahteva FUK-a i aktivnosti UR-a.

Međutim vredni napomenuti da je MF-a tokom 2015 godine organizovalo konferenciju za više menadžere BO-a u cilju povećanja samosvesti u vezi sa menadžerskim odgovornostima i sa sprovođenjem UKJF-a.

5.4 UNUTRAŠNJA REVIZIJA

Unutrašnja Revizija (UR) ima važnu ulogu i doprinos u dobrom upravljanju na javnom sektoru. Razvoj sistema unutrašnje revizije ide na adekvatnom pravcu ali još postoji mogućnosti za napredak. Napredak je najvidljiviji u institucijama centralnog nivoa u odnosu na lokalnim.

Iako zakonska obaveza, devet BO još nisu osnivale JUR a trinaest ostale iako su osnivane, a JUR-e Oblića i Leposavića nisu bile funkcionalne. Na centralnom nivou, a uglavnom u NI, ali i u pet opština, JUR još nemaju potrebni broj revizora u odnosu na budžet i njihove potrebe za ispunjenje godišnjih programa i da obezbeđuju menadžment za funkcionalnost sistema unutrašnje kontrole. Budžetska ograničenja uticali na to da neke BO nemaju potrebnog broja UR, i to smanjio revizorske planove da budu sveobuhvatne.

Takođe imamo NI koje ispunjuju kriterijum za formiranje JUR-a prema godišnjem budžetu, ali su jako male što se tiče organizacionog aspekta i osoblja. Ovo pokazuje potrebu za preispitivanje kriterijuma o osnivanju JUR-a s ciljem da bude balansirana između troškova i koristi. Odeljenje Unutrašnje Revizije (OUR) koje deluje u okviru MF je pružila usluge spoljne revizije za šest NI, a neki drugi zahtevi ostali neispunjeni.

Planovi revizije nekih JUR-a nisu dovoljno usmerene ka adresiranju rizika, više su fokusirani na usaglašavanje a manje prema promenama i poboljšanju sistema. Ostali nedostaci koji karakterišu rad JUR-a u nekim opštinama se odnosi na neslaganja aktivnosti sa radnim planom i lošeg kvaliteta revizorskih izveštaja.

Komitet Revizije (KR) je organ koji podržava nezavisnost JUR-a dok izaziva njihove planove i osigurava da one efektivno pomažu menadžmentu organizacije. Ipak

➤ oko 20% KR-a na centralnom nivou nisu efektivni;

- u jednom ministarstvu i petnaest opština KR još nije osnivan, a u šest ostalima iako je osnivan još nije funkcionalan;
- tamo gde je KR funkcionalan efekt njenog aktivnosti je sumnjiv jer ne izvršava svoje dužnosti pravilno; i
- u većini slučajeva, članovi KR nemaju potrebno stručno iskustvo i kvalifikaciju u oblasti finansija i revizije.

Glavni izazov ostaje sprovođenje preporuka unutrašnje revizije na centralnom i lokalnom nivou. Jedan takav proces nije uspeo u polovini opština ostavljajući otvor za raspravu o efektivnosti timova unutrašnje revizije i KR.

5.5 POKAZATELJI PERFORMANSE NA OPŠTINSKOM NIVOU

I ove godine mi smo analizirali ključne pokazatelje u cilju pokretanja diskusije u vezi sa kvalitetom ponuđenih usluga od strane Opštine¹⁹. Fokus poređenja su bili: izvršenje budžeta za kapitalne investicije, prihodi, troškovi reprezentacije i goriva, pregled aplikacija za građevinske dozvole, i oblast obrazovanja i zdravstva.

Naši zaključci su:

- U svim oblastima indikatora su primećene značajne varijacije čak i u opštinama sa približnom veličinom;
- Opštine imaju tendenciju da maksimalno koriste fondove od vladinog granta, dok značajni deo sopstvenih prihoda se prenese u narednim godinama;
- Postoje značajne razlike između prikupljanja sopstvenih prihoda i korišćenja ili destinacije onih fondova u kapitalnim projektima, sa uticajem na poboljšanju životnog standarda poreskih obveznika;
- Planiranje sopstvenih prihoda se obavlja bez podrške u analizi trendova i adekvatnog potencijala za generisanje prihoda. Često to dovodi do prekoračenja prikupljenog plana. Prekoračenje prikupljanja ili potcenjivanje i ne realno planiranje prihoda od poreza na imovinu imamo u opštinama Priština, Lipljan, Mališevo, Klokot i Štrpce;
- Slaba performansa u upravljanju i prikupljanju računa potraživanja. Balans računa potraživanja na kraju 2014 je bio 153,721,177€, ili 4% više od prošle godine kada je bio 147,199,083€;
- Uznemiravajuće cifre ulaza u finansijskim obavezama i njihovog prenošenja tokom godinama pogotovo u opštinama: Štrpce, Klokot, Đakovica, Gnjilane i Lipljan. Opšte finansijske obaveze svih opština na kraju godine su bile 13,271,569€;

¹⁹ Në këtë analizë nuk janë përfshirë Komunitat: Mitrovica Veriore, Zubin Potok, Leposaviq dhe Zveçan.

- Godišnji troškovi službenih ručkova za 34 opštine su bili 734,894€. Za veće troškove su na vrhu Štrpce, Klokoti, Mamuša, Elez Han, Gračanica, Klina, Prizren, Štimlje, Junik, Đakovica, Kamenica, Dečane i Gnjilane;
- Opštine sa najvećim troškovima za ručkove u odnosu na ukupnim troškovima su: Štrpce, Klokoti, Mamuša, Elez Han, Gračanica, Klina, Prizren, Štimlje, Junik, Đakovica, Kamenica, Dečane i Gnjilane; i
- Opštine Gračanica, Priština, Kačanik, Prizren, Peč i Suva Reka uglavnom nisu razmotrile na vreme aplikacije za građevinske dozvole.

5.6 SISTEM CIVILNE SLUŽBE

Civilna Služba (CS) je jedna od ključnih komponenta javne administracije. Reforma CS je široka, kompleksna i praćena mnogim izazovima. CS na Kosovu ima oko 19.000 službenika koji su rasprostrani u svim institucijama javne administracije na lokalnom i centralnom nivou. U 2014, reforma u civilnoj službi nije zabeležila neki značajan napredak zbog političkog zastoja. Tokom 2015 godine bilo je nekih pozitivnih pomaka u procesu reformisanja civilne službe kao:

- Izrada nacrt strategije za Modernizaciju Javne Administracije 2015-2020 i njihov Akcioni Plan 2015-2017. Nacrt Strategija uključuje ciljeve, i jasne pokazatelje performanse, i izvršeno je jasno ocenjivanje akcija prema akcionom planu;
- Počeo da funkcioniše sistem procene performansi;
- Počelo je sprovođenje Informativnog Sistema za Upravljanje Ljudskih Resursa (ISULJR);
- Institut Kosova za Javnu Administraciju (IKJA) ponudio potrebne obuke za osoblje CS; i
- Završen i usvojen Zakon o Administrativnim Procedurama.

Glavni izazov Vlade ostaje sprovođenje podzakonskih akata koji proizilaze od Zakona o Civilnoj Službi i Zakona o Platama Civilnih Službenika. Glavni izazovi u ovom pravcu su:

- Zakašnjenja u sprovođenju sistema²⁰ klasifikacije radnih mesta i novog platnog sistema. Sprovođenje novog platnog sistema zavisi od kataloga radnih mesta, klasifikacije radnih mesta i procenu performanse na radu, čija implementacija je preduslov efikasnog sprovođenja platnog sistema;
- Zakašnjenja u funkcionalizaciju sistema upravljanja informacija u CS i slabi sistem nadgledanja sprovođenja relevantnog zakonodavstva;
- Proces regrutiranja i unapređenja CS i nemogućnost potpunog sprovođenja principa za jednu civilnu ne-političku službu, regrutaciji na osnovu zasluga i povećanju profesionalnosti;

²⁰ Ovaj sistem je dizajniran po Zakonu o Platama Civilnih Službenika, usvojen u 2010 godini, i Uredbi o Klasifikaciju radnih Mesta u CS, usvojena 2012 godine.

- Nedostatak jednog strateškog pristupa u razvoju CS i razvoj obuke bez osnivanja na potrebe CS; i
- Nejasan sistem odgovornosti, nedostatak sprovođenja principa etičkog kodeksa u CS.²¹

Plate na javnom sektoru su organizovane i isplaćuju se preko centralizovanog sistema koji od 2015 se upravlja od strane MF/Trezor. Plata civilnog službenika obuhvata osnovnu platu i naknade. Ove i druge nadoknade se finansiraju od opšteg budžetskog fonda, ali i od fondova donatora.

Individualni izveštaji revizije BO-a pokazuju da postoje nedostaci u pogledu upravljanja i kontrola u ovoj oblasti, koje s uglavnom odnose na:

- Nepoštovanje kriterijuma javnog oglasa tokom regrutacije osoblja;
- Unapređenje u karijeri bez procedure unapređenja;
- Isplatu dodatnih plata bez prethodnog odobrenja i bez relevantnih dokaza za dodatni rad;
- Položaji održanih od vršilaca dužnosti preko zakonskog roka; i
- Ne ažuriranje dosijea osoblja.

5.7 SISTEM UPRAVLJANJA IMOVINE

Javne imovine imaju značajnu ulogu u jačanju institucija, generisanje sopstvenih prihoda i pružene usluge građanima. Imovine kao javna svojina zahtevaju adekvatno upravljanje, uključujući prijem, registraciju, održavanje, očuvanje, identifikaciju i njihovo izveštavanje.

Upravljanje javne imovine nastavlja sa se prati slabostima, počevši od registracije, svakodnevno upravljanje i njihovo finansijsko izveštavanje. Još ne postoji neka posvećenost i spremnost menadžmenta za poboljšanje aktuelnih nedostataka i za unapređenje jednog odgovarajućeg sistema upravljanja javne imovine.

Trenutno registracija i upravljanje javne imovine, u skladu sa propisima na snagu, obavlja se kroz ISFUK i e-imovine, odnosno u dve različite data baze. Nedostatak ovoga je da ove dve sisteme ne sarađuju međusobno. Osim njih, neke BO poseduju i posebne programe registracije imovine, stvarajući treću data bazu podataka., Ova situacija stvara nesigurnost i neizvesnost za potpunost i tačnost informacija oko imovine, koja se negativno odražava kao kod upravljanja, takođe i kod obelodanjivanja vrednosti imovine u GFI budžetskih institucija.

Sistematske slabosti u upravljanju imovine naišli i na centralnom i na lokalnom nivou. U četiri opštine nisu izveštavane kapitalne imovine, u deset opština nisu izveštavane ne-kapitalne imovine, i u šesnaest opština nisu uopšte izveštavani zalihi. Problema je bilo i kod fizičkog brojanja i procene imovine. Inventarizacija imovine nije izvršena u 18 organizacije lokalnog i 10 centralnog nivoa. Slabosti je bilo u registraciji, kategorizaciji, amortizaciji, odlaganju, nepravilna klasifikacija investicija u nastavku, i ne vraćanje opreme nakon završetka rada ili mandata zvaničnicima.

---

²¹ Ovaj izazov se razrađuje u poglavlju koji se povezuje sa organizacijom javne administracije i odgovornosti.

Zbog nedostatka sistematskog upravljanja imovine i gore opisanih slabostima, za 8 opštine je dato kvalifikovano mišljenje a za 27 mišljenje je bilo sa isticanjem pitanja. Samo opština Elez Han imala Ne-modifikovano Mišljenje.

Aktuelna pravila o Upravljanju Ne-finansijske imovine omogućila dobru zakonsku osnovu, ali ista nije objasnila dovoljno način registracije i upravljanja imovine kroz sistema e-imovina. Jedna među ministarska radna grupa radi da ispune i unapređuje ovo pravilo i programa e-imovina s ciljem ispunjenja potrebe i zahteva BO-a. način korišćenja ovih resursa se treba opisati u njihovim uputstvima za upotrebu.

E-imovina najmanje je našla sprovođenje iz opština, gde u 20 od njih ovaj sistem uopšte se ne upotrebljava dok drugi deo opština imaju poteškoća u primeni tog programa. Poteškoće u primeni e-imovina bilo je i u 13 BO centralnog nivoa, To zbog nedostatka veštine od odgovornog osoblja, ali i nedovoljne obuke za njihovu primenu.

Tehnički nedostaci primećeni i izveštavani u prethodnim godinama oko funkcionisanja web aplikacije e-imovina skoro su otklonjeni od strane Agencije za Informaciono Društvo (AID u okviru MJA), kao nosilac ovog projekta i kompanije za dizajn/nadgledanje.

5.8 UPRAVLJANJE SLUŽBENIH VOZILA

Posebna kategorija kapitalne imovine su i vladina vozila, koja služe za obavljanje službenih zadataka. Određeno pravilo na snazi zahteva da njihovi korisnici treba da ih koriste na efikasan i ekonomičan način. Odgovorna za upotrebu i kontrolisanje vozila je transportna jedinica odgovarajuće organizacije.

Evidentirane zloupotrebe u individualnim izveštajima revizije pokazuju da često tokom upotrebe vozila, izbegavaju procedure i zakonske zahtevi. Značajni broj službenih vozila se koristi od strane političkog i menadžerskog osoblja, i štaviše oni ne održavaju nikakvu belešku o njihovom upotrebu. Upotreba službenih vozila nakon redovnog radnog vremena nastavlja kao rezultat nedovoljnih kontrola i nefunkcionalnih u mnogo BO-a. Uprkos regulativu i vladinih zahteva za zaustavljanje zloupotrebe vozila, ne vidi se da je nešto promenjeno u ovom pravcu.

Najveće slabosti uključujući one oko održavanju i servisiranju vozila se nađu kod organizacije koje imaju veliki broj vozila. Zbog nepravilnog upravljanja u Ministarstvu Unutrašnjih Poslova 268 vozila čekaju servisiranje od pre 2009 godine.

U prethodnim godišnjim revizorskim izveštajima, pomenuto je nedostatak izveštavanja od BO-a u Jedinici za Nadgledanje i Upotrebu Vladinih Vozila (JNUVV)²² koja ima za cilj izveštavanje o korišćenju službenih vozila. Takva situacija samo što je otežavana. Mesečno izveštavanje BO-a u JNUVV tokom 2014 godine je imao trajni pad. U početku godine su izveštavale 17 BO, a do kraja godine izveštavale samo pet BO.

---

²² AU 03/2008 obavezuje sve državne institucije da izveštavaju u JNUVV na mesečnim osnovama o broju, upotrebi i upravljanju vladinih vozila.

5.9 TRETIRANJE SEKUNDARNOG ZAKONODAVSTVA

Osim primarnog zakonodavstva, operativne i finansijske aktivnosti BO-a su regulisane kroz sekundarnog zakonodavstva. Ova opšta pravila Vlade nastave da se primene bes neke eventualne promene ili dopune u cilju prilagođavanja aktuelnih okolnosti. Mi izvadimo u vid samo tri opšta Administrativna Uputstva (AU) Vlade koje zahtevaju ažuriranje:

- AU br. MJU 2004/07 za Službeno putovanje, usvojen 2014 godine. Prema ove AU, tarife dnevnih dnevnica za službeno putovanje u susednim zemljama su precenjivane u odnosu na troškove života u ovim zemljama. Cilj putovanja, agenda i nivo službenih sastanaka u inostranstvu treba da budu prioritetne teme za tretiranje. BO često organizuju seminare, obuku ili radne grupe često organizuju seminare, obuku ili radne grupe van zemlje, radi korišćenja dosta visokih dnevnica za osoblje;
- AU br. 04/2008 o upotrebi telefonije (fiksne i mobilne) u Vladi Kosova, usvojena u početku 2008. Sa ovim AU određene su granice²³ mesečne potrošnje prema svakog nivoa odgovornosti. Daljna primena granice troškova određenim ovom AU, ili dalje korišćenje mobilnih usluga sa pretplatom nije opravdano imajući u vidu tehnološka kretanja; i
- AU br. 03/2008 o Upotrebi Vladinih Vozila, usvojena u početku 2008. Primećene slabosti kod upotrebe, upravljanja i izveštavanja o korišćenju službenih vozila, stavlja u vid potrebu za ispunjenje ili izradu nove uredbe, sveobuhvatnije sa dodatnim zahtevima.

5.10 PREPORUKE

Preporučujemo Vladi da obezbedi da:

- Akcije koje su do sada preduzete u smislu povećanja upravljačke svesti i odgovornosti o efektivnom sprovođenju UKJF-au uključujući i procedure FUK-a, uloga UR-e i potencijalan doprinos komiteta za reviziju u razvoju sistema i procesa će se i dalje nastaviti. U ovom smislu adresiranje preporuka UR-e se treba tretirati sa prioritetom;
- Menadžeri BO-a obezbeđuju efektivno sprovođenje osnovnih zahteva FUK-a o samo-ocenjivanju, upravljanju rizika, unutrašnje izveštavanje (finansijsko i operativno) i sistema unutrašnje revizije. Bilo bi korisno pružanje obuka u ovoj oblasti;
- Analizirati slabosti u individualnim izveštajima i da preduzme korigovane akcije u daljnom jačanju sistema FUK-a i javne odgovornosti. Akcioni planovi treba da određuju prioritete i vremenski rok za poboljšanje;
- Analizirana su pitanja koja su pokrenuta u ovom izveštaju u vezi sa dobrim upravljanjem i da identifikuje potrebne akcije za blagovremeno adresiranje aktuelne slabosti i moguće prepreke;

---

²³ Na primer, prema AU. Br. 04/2008, direktorima odeljenja pripadaju 40€ telefonsko punjenje mesečno.

- COH nastavlja da podržava i nadgleda sprovođenje zahteva FUK-a i sprovođenje sistema unutrašnje revizije po BO;
- COH nastavlja da održava kontakte sa sa menadžmentom BO-a, u cilju guranja napred značaja i uloge koju ima proces samo-ocenjivanja;
- BO razvijaju i sprovode konkretne politike i planove identifikovanja i procene rizika kao i forme reagovanja prema njima, uz poboljšanje šanse ispunje misije i ciljeva organizacije;
- BO izrade pravila, uputstva i pisane unutrašnje procedure koje regulišu svakodnevne operativne i finansijske aktivnosti;
- Menadžment BO-a razvija i podržava formalnu komunikaciju. Posebna pažnja da se obrati formi i kvalitetu unutrašnjeg izveštavanja, radi stvaranja dobre osnove za sistematsko nadgledanje i kvalitet u operacionalnim aktivnostima;
- Reforme u civilnoj službi i u funkcionalizaciju novog sistema plata da se ispunje u najkraćem roku. Povećan nivo kontrole i transparentnosti u procedurama regrutovanja i isplate dodatnih nadoknada;
- Pokrene sveobuhvatna procena o razlozima isticanja pitanja mišljenja revizije od nedostatka registra i netačnog izveštavanja imovine, i da obezbedi da je sprovedeno efektivno rešenje do kraja 2015 godine;
- BO, posebno Opštine, treba da procenu veštine osoblja za upravljanje imovine i da pružaju praktične obuke radi osiguranja da oni shvataju značaj adekvatnog upravljanja imovine i njihove uloge u ovom procesu;
- Program e-imovina da se implementira u svim državnim institucijama, Da se razmotre prisutne slabosti i da se sprovedu dodatne kontrole koje osiguraju potpunu registraciju i adekvatno upravljanje imovine. MJA i MF treba da nađu praktično rešenje saradnje između sistema ISFUK-a i e-imovine;
- Sprovodi efektivan proces upravljanja vozila u svim BO, uz osiguranju trajnog nadgledanja i blagovremenu akciju prema faktorima i postojećim preprekama koji smetaju sprovođenje zakonskih zahteva; i
- Pravila ili Administrativna Uputstva, čija implementacija izaziva nepotrebne finansijske troškove ili ne regulišu pravilno određena operativna pitanja i kontrole, da se promene ili izrade nova pravila.

Preporučujemo Skupštinu da obezbedi da:

- Vlada će dati prioritet efektivnom sprovođenju zahteva FUK-a koji proizilaze iz strategije UKJF-a, te JUR-a i Komiteti za Reviziju u BO funkcionišu na efektivan način;
- Vlada da preduzme konkretne akcije u adresiranju slabosti upravljanja imovine. Pitanje ujedinjenja dva sistema, ISFUK-a i e-imovine, da se tretira sa prioritonom od strane MF i MJA; i

- Pronađeno je stabilno rešenje zajedničkog institucionalnog organizovanja unutrašnje revizije radi pružanja revizorskih usluga za JI, posebno za one koje se karakterizuju sa niskom osobljem i budžetom.

6. NABAVKA

Opšti zaključak:

Javna nabavka je postigla ograničen napredak sa ponovljenim slabostima i u ovoj godini u svim svojim fazama i poboljšanje sistema nabavke nastavlja da bude izazov za Vladu/Skupštinu Kosova i u budućem.

Izveštaji revizije regularnosti u svim nivoima posebno na lokalnom nivou (Opština) evidentirali nedostatke u sprovođenju Zakona o Javnom Nabavku (ZJN). To pokazuje da menadžment BO-a još nije uspeo da prevaziđe izazove kako bi omogućio dobro funkcionisanje sistema.

Neadekvatna priprema procesa nabavke, slabosti u razvijanju procesa i slabosti u upravljanju ugovora su pokazatelji da nabavka u BO zahteva adresiranje identifikovanih problema i poboljšanje u napretku ovog procesa.

Poboljšanja se očekuju nakon promene ZJN-a i uvođenjem elektronske nabavke i početku sprovođenja centralizovanih ugovora od strane Centralne Agencije Nabavki (CAN).

6.1 UVOD

U 2014 godini, javne institucije kroz procesu Nabavke potrošili oko 488 miliona evra, ili oko 33% troškova Budžeta Kosova, Ovo pokazuje veliki uticaj koji bi imao efektivni napredak procesa nabavke u razvoju lokalne ekonomije.

Regulatorna Komisija Javne Nabavke (RKJN) tokom 2014 godine, počela da razvija platformu elektronske nabavke. Ovaj projekat se finansira od Svetske Banke, i implementacija projekta počela 15 Decembra 2014. Potpuni razvoj platforme elektronske nabavke se predviđa da traje godinu dana i cilj je da utiče da buduće nabavke budu efektivnije i transparentne.

6.2 ULOGA ODGOVORNIH ORGANIZACIJA ZA NABAVKU RKJN/TRN I CAN

Odgovorne organizacije za funkcionisanje javne nabavke su RKJN, CAN i Telo za Razmatranje Nabavki (TRN).

RKJN, je nezavisna regulatorna agencija i odgovorna za razvoj, funkcionisanje i nadgledanje sistema javne nabavke, Prema izveštaju RKJN-a vrednost potpisivanih ugovora u 2014 je bio oko 390 miliona evra, ne uključujući vrednost ugovora autoputa Priština – Elez Han. Ovaj izveštaj odražava sve aktivnosti javne nabavke razvijene tokom 2014 na Kosovu, upoređujući sa prethodnim godinama, da bi videli trend razvoja Javne Nabavke na Kosovu.

RKJN ističe da u dve tačke uspela da poboljša za 90% sistem javne nabavke eliminisanjem uspostavljanje diskriminirajući kriterijuma u najavi za Ugovor i Tenderskom Dosijeju.

RKJN predlaže da, da bi bio održivi ovaj sistem nabavke treba da se obavlja dopuna ZJN-a, za ovu svrhu ona je izradila niz uputstva u cilju specifikacije ZJN-a.

CAN, deluje u okviru MF-a i odgovorna za razvoj zajedničkih nabavki za UA, razvoj nabavke zahtevom UA i pomaže u izvršenju aktivnosti nabavke za UA.

CAN u 2014 je identifikovao sedam artikla zajedničke upotrebe od UA, koja lista²⁴ trebalo da se predlaže Vladi za usvajanje od strane Ministra Finansije, ali još nije desilo. Usvajanjem te liste i razvijanjem centralizovanih procedura će se postignuti ekonomija nivoa i ušteda troškova. Trenutno CAN je u procesu prve centralizovane nabavke, "Usluge Vazdušnog Prevoza" koji ako se završava obuhvaća 84 UA.

Jedan UA može da odredi CAN-a za izvršenje jedne aktivnosti nabavke u njihovo ime. U vezi toga, u okviru CAN-a funkcioniše direkcija posebnih nabavki koji razvio osam²⁵ aktivnosti nabavke, u ukupnom iznosu 15,046,190€.

TRN, je nezavisna agencija odgovorna za sprovođenje procedura i razmatranje žalbi u nabavku. Tokom 2014 od 537 primljenih žalbi razmatrala 519.

TRN funkcioniše preko svog odbora čiji je istekao mandat u Avgustu 2013 i nije bio funkcionalan do Marta 2014. U nedostatku odbora za 8 mesečni period žalbe EO nisu razmatrane i ovo izazvalo vakuum u tretiranju žalbi.

I tokom 2014 TRN, ustanovila i dokazala da tokom razvijanja procedure nabavki od strane UA nisu poštovane odredbe ZJN-a i sekundarnog zakonodavstva javne nabavke

6.3 SISTEM I PJI

Sistem Programa za Javne Investicije (PJI) se koristi od svih BO-a, kao centralnog takođe i lokalnog nivoa i ovo omogućava dobro upravljanje i veću transparentnost budžetskog procesa i izvršenja projekata.

BO su izjavile da se kapitalne projekte sprovode kao što je Skupština usvojila Zakon o budžetu.

U 2014 godini iznos investicija upravljenih preko sistema PJI, na centralnom nivou bio 401 miliona evra, a na lokalnom nivou 129 miliona evra.

PJI je razvijen da reguliše proces upravljanja kapitalnih projekata. Ovaj sistem obuhvata proces pripreme budžeta i nadgledanja javnih projekata, koji povećavaju opštu efikasnost sistema.

---

²⁴ Goriva, kancelarijski materijal, Nabavka IT-a, Higijenski proizvodi, nabavka vozila, nabavka hrane i telekomunikacionih usluga.

²⁵ Snabdevanje gorivom, higijenskim materijalom, službenim materijalom, tonerom, zastavama, i osiguranje vozila i fizičko osiguranje zgrada MRSB.

6.4 NALAZI U NABAVKAMA

Individualni izveštaji revizije 2014 godine, pokazuju da BO i dalje imaju nedostatke u upravljanju procesa nabavke. Uprkos preporukama u godišnjem izveštaju revizije za 2013, procesi nisu razvijeni u potpunom skladu sa okvirom ZJN-a.

Različiti izazovi primećeni na čitavom procesu, počevši od planiranja do izvršenja projekata. To može dovesti do jedne situacije nabavljanja robe & usluge i kapitalnih projekata neadekvatnog kvaliteta i većih troškova.

S druge strane Vlada ulaže napore za povećanje transparentnosti počevši od elektronske nabavke, preko koga će se izvršiti sve faze procesa nabavke.

6.4.1 NALAZI U INSTITUCIJAMA CENTRALNOG NIVOVA

Na osnovu individualnih izveštaja za institucije centralnog nivoa primećuje se da nalazi koji često ponovljeni su:

- Slabo planiranje nabavke;
- Slabosti u pripremi tenderskog dosijea;
- Tokom izvršenju isplata bilo je izbegavanje ili devijacije od procedure trezora;
- Dodela tendera s ciljem izbegavanja otvorenih procedura nabavke;
- Slabosti u proceni tendera;
- Zakašnjenje u realizaciji projekata, i
- Slabosti u vođenju procedura nabavki prilikom su-finansiranja.

6.4.2 NALAZI U INSTITUCIJAMA LOKALNOG NIVOVA

Najčešći slabosti identifikovani u nabavku tokom 2014 u opštinama su:

- Slaba procena potreba i slaba priprema pred mera i pred računa;
- Nedostatak planova nabavke (opštine severa Kosova);
- Slabo planiranje i upravljanje nabavke i praksa sklapanja ugovora na kraju godine;
- Nedostatak projekata pre početka procedure nabavki za izvršenje radova i nedostatak planova za upravljanje ugovora;
- Ulaz u ugovorima van plana nabavke i bez procedure nabavki;
- Sklapanje ugovora sa nenormalnim niskim cenama, ili sa većim cenama u odnosu na vrednosti tržišta;
- Dodela tendera s ciljem izbegavanja otvorenih procedura nabavke;
- Zakašnjenja u izvršenju radova i nedostatak primene kazni;
- Izbegavane kriterijuma dosijea tendera;
- Prilagođavanje tenderskih kriterijuma favorizovanjem određenih operatera; i
- Isplata pre završetka radova i sa nejasnim situacijama.

6.4.3 NALAZI U NEZAVISNIM INSTITUCIJAMA

Na osnovu individualnih izveštaja najčešći identifikovani slabosti u nabavku tokom 2014 u nezavisnim institucijama su

- Slabo planiranje nabavki;
- Sklapanje ugovora bez potpunog obavezivanja sredstava;
- Procesiranje Naloga za kupovinu nakon prijema fakture;
- Slabosti u procesima prijema robe i usluge, i
- Sklapanje ugovora sa nenormalno niskim cenama.

6.5 VREDNOST ZA NOVAC U NABAVCI

KGR je obavila dve revizije performansi u oblasti nabavke od koji smo zaključili da institucije nisu efektivne i ekonomske tokom razvijanja procesa nabavke.

Putem revizije performansi *“Sistem nabavke u sektoru zdravstva”* procenjeno da li nabavka u sektoru zdravstva efektivno funkcionisala.

Mi smo zaključili da ministarstvo zdravlja ne poseduje pisanu strategiju za nabavku, nije izvršila adekvatnu procenu potreba, nije efektivno upravljala ugovorima, i nisu sprovedene preporuke unutrašnje i spoljne revizije.

Kroz revizije performansi *“Održavanje i servisiranje službenih vozila”* procenjeno da li nabavka na javnom sektoru ekonomski operisala.

Evidentirano je da nijedna od revidiranih BO-a nije izvršila identifikaciju i procenu potreba, većina ugovora nisu bili ekonomični, i da vrednost servisiranja je veća u odnosu na ostalu vrednost.

6.6 PREPORUKE

Preporučujemo Vladu da obezbedi da:

- Preko MF, Vlada da usvoji listu za artikle koje će se kupiti kroz centralizovanog nabavka i da Centralna Agencija Nabavke razvija one procedure kako bi osigurala da javni sektor koristi od ekonomije obima.

Preporučujemo Skupštinu da obezbedi da:

- Vlada da nastavlja ispunjivanjem zakonskog osnova radi podrške uvođenja u praksi sistema e-nabavka; i
- Skupština treba da vrši svoj uticaj na Vladu da bi osigurao da naše preporuke za tekuću godinu i one prethodne adresiraju potpuno uz uspostavljanju efektivnih kontrola tokom razvijanja procedure nabavki i osiguranju vrednosti za novac.

7. IZAZOVI BUDŽETSKIH INSTITUCIJA

Opšti zaključak

Upravljački kapaciteti BO-a imaju tendenciju trajnog poboljšanja u mnogim oblastima finansija i operacija. I ispunjenje zakonskih zahteva za finansijsko izveštavanje je evidentna. Uprkos dostignućima, BO-e nastavljaju da se suoče sa različitim izazovima. Ograničeni budžet u odnosu na potrebe na nivou zemlje imao svoj efekat. Njedna dublja analiza specifičnih potreba svake BO je potrebna pre određivanja budžetskih granica. Ovo bi omogućio racionalnu raspodelu budžeta.

Angažovanja o dostupnim fondovima i u nekim slučajevima stručni nedostatak u proceni budžetskih potreba, otežavaju prekoračenje tekućih barijera. BO takođe nastavljaju da se izazivaju i sa upravljanjem prihoda, dugova i potraživanja, kao i unutrašnjem izveštavanjem. Zaostaj u adresiranju preporuka, učinili da se nepravilnosti ponavljaju iz godine u godini. Prioritet i posebna pažnja menadžera, iz centralnog i lokalnog nivoa, treba posvetiti kapitalnim investicijama. Menadžerske aktivnosti trebaju da imaju posebni fokus u pravovremenom nadgledanju i sprovođenju projekata i ispunjenju planova i ciljeva. Potpuno funkcionalan Sistem Unutrašnje Revizije bi dodao vrednost u obezbeđivanju kvaliteta sistema FUK

7.1 UVOD

Upravljačke politike budžetskih institucija centralnog i lokalnog nivoa osnivaju se na Zakonu o Upravljanju Javnih Finansija i Odgovornosti (i Zakonu o Upravljanju Finansija Lokalne Vlasti i sa ostalim sekundarnim zakonodavstvom kojeg implementiraju ovi zakoni). Institucije lokalnog nivoa imaju ovlašćenja i nezavisnost da upravljaju i koriste fondove iz sopstvenih prihoda, grantova i ostalim zaradama. MF-a kao glavni nosilac tih procesa je odgovorna da podrži opštine u realizaciji programske aktivnosti određenih sa strateškim i godišnjim planovima.

Putem ovog poglavlja, će se obelodanjivati glavni izazovi sa kojima se suočavaju državne institucije na svakom organizacionom nivou.

7.2 CENTRALNE INSTITUCIJE

Jedan od izazova Centralnih Institucija (CI) nastavlja da bude planiranje i realizacija godišnjeg plana. Uprkos unapređenja u ovom pravcu, nivo korišćenja budžeta ostaje ispod planiranog nivoa, u 89% završnog budžeta.

Budžetski zahtevi za snabdevanje, usluge i rad, u većini slučajeva procenjuju samo na finansijsku vrednost, bez neke prave analize i prioritet potreba, i bez neke konkretne specifikacije oko količine snabdevanja. Karakteristika je da BO imaju slične budžetske zahteva iz godine u godini, posebno za robe i usluge, bez obzira ispunjenja potreba tokom godinama. Poteškoće su evidentne i kod investicije za kapitalne projekte. Ovo može biti posledica zakašnjenja u usvajanju projekata i blagovremene realizacije procedure nabavki. Upravljanje i sprovođenje dugoročnih projekata je glavni izazov koji nastavlja da prati CI iz godine u godini. Druga poteškoća primećena tokom ove godine je i nepravilna kategorizacija troškova. Ovo je osnova za modifikovanje mišljenja za GFI nekih CI-a.

Prikupljanje poreskih prihoda i tretiranje neprikupljenih dugova ostaje izazov PAK-a. I upravljanje ostalih sopstvenih prihoda je praćena sa različitim slabostima. Unutrašnje kontrole nisu funkcionisale pravilno u prikupljanju, registraciju, usaglašavanje i izveštavanje.

CI se suočavaju i sa drugim izazovima, kao u sprovođenju procedura regrutovanja i upravljanja osobljem, ali i sa nadoknadama članovima odbora i komisija kao i pokrivanje položaja sa vršiocem dužnosti van dozvoljenog roka.

U mnogim organizacijama nedostaju politike ili zakonski okviri za dodelu i nadgledanje finansiranih projekata. Finansijska podrška bez nekog jasnog zakonskog osnova i bez pravilnog izabranja korisnika stavlja u pitanje ispunjenje ciljeva i nameru. Finansiranje penzijskih šema i subvencionisanje programa zdravstvene prirode imala svoje slabosti, ne pružajući opravdanje i pravilno izveštavanje o potrošenim fondovima. Bilo je i zakašnjenja u subvenciji farmera, kao posledica ne blagovremene primene farmera, razmatranje zahteva i obradu isplata.

Uprkos revizorskih saveta i preporuka, unutrašnje kontrole nisu bile efikasne u upravljanju obaveza i imovine. Investicije u nastavku nisu tretirane u skladu sa zakonskim zahtevima. BO nisu imali potpunu evidenciju o imovini. To je imao negativni odraz i sa uticajem u revizorskim mišljenjima. Što se tiče obaveza, na osnovu individualnih GFI-a, vidi se trend njihovog povećanja, a s druge strane bilo budžetski suficit. Ovo stanje nameće budžet naredne godine i ima negativni efekat u novim budžetskim planovima.

7.3 OPŠTINE

Rezultati revizije pokazuju da institucije lokalnog nivoa se suočavaju sa različitim izazovima operativne, finansijske i organizacione prirode. Budžet Opština se sastoji od različitih fondova kao što su: vladin grant, sopstveni prihodi, ostali grantovi i od spoljnih i unutrašnjih donacija. U 2014 godini, Opštine²⁶ potrošili 394,271,946€ od 450,616,014€ koliko su imali na raspolaganju, ili 87%²⁷ završnog budžeta.

Kao u centralnom nivou, i institucije lokalnog nivoa nisu uspeali da razvijaju efikasne budžetske politike. Slabi procesi u planiranju potreba, niski nivo izvršenja budžeta za kapitalne investicije, nedostatak nadgledanja i sprovođenja ugovora, su neke slabosti koje smo primetili na ovom organizacionom nivou.

Kategorizacija i sertifikacija isplata ostaje i dalje dovoljno izazovna. Podstaknuti budžetskim granicama na makro-ekonomskom nivou, utvrđenim od strane MF, opštine su morale da neke potrebe za robe & usluge i subvencije & transfere pokriju budžetskim izdvajanjima za kapitalne investicije. Ovo nameće zahteve i trajnih angažovanja opština da nađu alternative finansiranja za pokrivanje operativnih troškova u okviru budžetskih granica.

²⁶ Nisku realizaciju budžeta imale Opština Prištine sa 69%, Prizren 84% i Parteš sa 82%.

²⁷ Grantovi za proširena ovlašćenja.

Druga oblast koja zahteva pažnju su prihodi. Još su prisutni nedostaci u realnom planiranju prihoda. Izgleda da se ne prave dovoljne analize, i ne uzimaju u obzir parametri prethodnih godina i sadašnje okolnosti. U mnogim slučajevima, ciljevi/projekti koji bi bili financirani od sopstvenih prihoda ostali ne realizovani. Jedan drugi ograničeni faktor je da u poslednja dva meseca godine, opštine ne mogu da koriste prikupljene prihode zbog isteka roka za izvršenje sredstava. Značajan deo nekorišćenih prihoda se prenose u narednoj godini.

Drugi izazov može se smatrati su-finansiranje projekata iz ugovora sa različitim donatorima. Budući da se takvi projekti ne nadgledaju od opštine, postoji slučajeva kada nedostaju informacije da li donator nastavlja sprovođenje projekata prema sporazumu. Ova forma investicije i upravljanja projekata zahteva drugačije ponašanje i tretiranje od strane Opština.

Drugo pitanje koja nastavlja da bude predmet tretiranja je i zakonska usaglašenost u raspodeli subvencija i transfera, izveštavanje i nadgledanje izvršenja su-finansiranih projekata, kako bi se osiguralo da su sredstva korišćena za namenjeni cilj.

7.4 NEZAVISNE INSTITUCIJE

Za 2014, opšti troškovi 27 nezavisnih institucija su bili 85,026,929€, ili 86% završnog budžeta od 99,020,539€. Procenjeno na totalu, nivo realizacije budžeta nije zadovoljavajući.

Unutrašnja kontrola i delegiranje zadataka i odgovornosti je jedan od glavnih izazova sa kojima se suočavaju iz godine u godini NI. Uticaj u ovom mogao imati mali broj osoblja koji imaju ove institucije.

Tekući događaji pokazuju posvećenost menadžmenta za unapređenje nedostataka sistema i adresiranje postojećih barijera. Bez obzira na to, potrebne su dodatne akcije za adresiranje svih pitanja koja proističu iz revizije.

Trenutni izazov NI-a nastavlja da bude pokrivanje njihove aktivnosti sa uslugama unutrašnje revizije. Imajući u vidu organizacionu strukturu i budžetski aspekt neke od NI ne ispune kriterijume za osnivanje JUR-a. Na osnovu toga, aktivnosti jednog broja NI-a su pokrivene od unutrašnje revizije.

Kao i druge institucije, i nezavisne institucije, nastavljaju da budu osporene sa budžetskim projekcijama, kategorizaciju troškova i izvršenju budžeta. Prikupljanje prihoda i upravljanje potraživanjima nije pokazalo efikasna. Povećanje stanja potraživanja iz godine u godini je zabrinjavajuća. Ne sprovođenje preventivnih mera rezultira negativnim finansijskim efektom za budžet zemlje.

Pokrivenost pozicija sa vršiocima dužnosti preko dozvoljenog roka nastavlja da se praktikuje. Kontrole su bile ograničene na naknadi dodatnih radova i promociji osoblja. Uprkos nekih poboljšanja, upravljanje javnom imovinom ostaje i dalje jedna od oblasti za poboljšanje.

Formalna komunikacija i kvalitet unutrašnjeg izveštavanja NI-a treba dalje razvijati. Spoljno izveštavanje u vezi sa GFI i obelodanjivanje informacija ostavlja prostor za poboljšanje.

7.5 PREPORUKE

Preporučujem Vladi da obezbedi:

- Procenu barijera koje imaju negativan uticaj na prevazilaženje postojećih izazova. Akcioni planovi da budu zasnovani u preporukama pojedinačnih revizija;
- Da procesu budžetskog planiranja prethodi temeljna finansijska analiza od strane nosioca budžeta, usklađivanjem realnih potreba sa aktuelnim budžetskim mogućnostima;
- Jačanje kontrola u sertifikaciji isplata uz osiguranju potpuno sprovođenje uputstva i zakonskih zahteva;
- Izrade uputstva ili pravila o načinu upravljanja su-finansiranja sa spoljnim stranama; i
- Povećanje efikasnosti u prikupljanju prihoda i potraživanja prema planu, kako bi podržali projekcije na opštem budžetskom nivou.

Preporučujem Skupštini da:

- Zahteva od Vlade povećanje kontrola u podizanju kvaliteta izveštavanja i ostalim zahtevima za spoljno izveštavanje;
- Da formira jedinice koje obavljaju zajedničke funkcije i usluge za NI, kao u oblasti finansija takođe i u oblasti unutrašnje revizije, itd;

Preporučujem Skupštinama Opštine da:

- Zajedno sa Predsednikom Opštine analiziraju razloge ponavljanja nedostataka i identifikovanje barijera sa negativnim utiskom na finansijskom i organizacionom sistemu; i
- Pre podnošenja novih budžetskih zahteva, analiziraju budžetsku performansu tekuće godine sa posebnim naglaskom na kapitalne investicije.

8. PERFORMANSA U SPECIFIČNIM OBLASTIMA

Opšti Zaključak

Ima pokušaja za opšte poboljšanje usluga koje se pružaju od revidiranih organizacija. Međutim još uvek nije dovoljno praćenje i nadzor Upravnih Odbora od strane visokih nivoa Skupštine. Vlada ili Skupština (tamo gde je to primenljivo) nije uspela da prati rukovodioce/menadžere organizacija i da traži rezultate tokom izvršenja programa/planova ili aktivnosti.

Aktivnosti revidiranih organizacija uopšte nisu dovoljno efektivne i efikasne. Imaju nedostatka strategija kako u putnom saobraćaju, a u nekim slučajevima postoje strategije međutim nisu koordinirane sa godišnjim planovima kao što je slučaj sa grantovima u sektoru poljoprivrede. Sprovođenje godišnjih planova ima slabosti, uglavnom nedostaje pristup prema rezultatima i u najvećem broju slučajeva ne postavljaju indikatore performanse. Slab kvalitet podataka prati najveći broj organizacija i u isto vreme se i ne izveštava o naprecima ili nedostacima u rezultatima, ova pojava je posebno primećena u zdravstvu, u sektoru poljoprivrede i u održavanju vozila.

Organi praćenja i nadzora ne odigravaju njihovu aktivnu ulogu da bi identifikovali moguće nedostatke ili zaostajanja kako bi se preduzele mere za poboljšanje. Ove slabosti su rasprostranjene u svim revidiranim organizacijama i kao takve su dosta značajne.

Za kraj, ima još mnogo da se uradi kako bi se potrošnja javnog novca u vladinim programima/aktivnostima obavila na ekonomičan, efikasan i efektivan način.

8.1 UVOD

Obavili smo sedam revizija performanse koje su završene tokom 2015 godine. Takve revizije imaju poseban značaj za Vladu, Skupštinu Kosova kao i za revidirane entitete jer tretiraju tri E korišćenih programa i aktivnosti.

Prema INTOSAI tri E se definišu kao u nastavku:

- **Ekonomičnost**, minimiziranje troška resursa koji su korišćeni u određenoj aktivnosti, uzimajući u obzir i potrebni kvalitet.
- **Efikasnost**, odnos između outputa (rezultata) u smislu roba, usluga kao i rezultata i resursa koji su korišćeni za njihovu proizvodnju.
- **Efektivnost**, stepen postizanja ciljeva i odnos između planiranog i aktuelnog uticaja određene aktivnosti.

Tretirane/revidirane oblasti su:

- Zdravstvo, upravljanje medicinskom opremom;
- Poljoprivreda, upravljanje grantovima u sektoru poljoprivrede, centralni i lokalni nivo;

- Informaciona Tehnologija strategija informativnog upravljanja na Kosovu;
- Radio-televizija i Kosova, sistem upravljanja i nadzor od strane Skupštine;
- Bezbednost u putnom saobraćaju, aktivnosti saobraćajne policije; ie
- Kosovske Agencije za Privatizaciju, revizija godišnjih finansijskih izveštaja.

Za svaku oblast/predmet su analizirane aktivnosti u kontekstu jedne ili sve tri E.

Cilj je da damo preporuke za poboljšanje programa u slučajevima gde se identifikuju slabosti. Kako bi Vlada bila efikasna, efektivna i racionalna u trošenju javnih fondova te da se postignu željeni rezultati.

8.2 ZDRAVSTVO – UPRAVLJANJE MEDICINSKIM UREĐAJIMA

Javne Zdravstvene Institucije (JZA) su obavezne da pružaju adekvatne usluge građanima/poreskim obveznicima. One poseduju značajan broj Medicinskih Uređaja njihovo održavanje je za (2012,2013 i 2014 godinu) koštalo više od 780,000€. Ni smo procenili način na koji se upravlja medicinskim uređajima, slučaj Kompjuterizovane Tomografije u UKCK i u tri bolnica u Mitrovici, Prizrenu i Peći.

Ministarstvo Zdravstva nije pružilo bolnicama adekvatna uputstva o načinu korišćenja, praćenja o i upravljanja medicinskim uređajima. Bolnice nisu preduzele dovoljnu inicijativu za adekvatno organizovanje praćenja načina upravljanja medicinskim uređajima od strane odgovornog osoblja. Knjige o primopredaji smena nisu pravilno održavane smanjujući tako mogućnost obezbeđivanja dovoljno potrebnih informacija o stanju uređaja i tretiranju pacijenata.

Uprkos servisiranja, uređaji Kompjuterske Tomografije su uglavnom izvan upotrebe. To zbog slabog i ne efektivnog servisiranja i korišćenja uređaja. Kao posledica toga pacijenti su bili primorani da se upute privatnim bolnicama gde je cena za delimično skeniranje 200€ a za celovito dostiže iznos do 1000€, i te cene se plaćaju od strane pacijenata.

8.3 POLJOPRIVREDA

8.3.1 UPRAVLJANJE GRANTOVIMA OD STRANE MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE

Vlada pruža podršku sektoru poljoprivrede u cilju razvoja sektora. Sa Budžeta Kosova su tokom 2013 godine dati grantovi za poljoprivredu u iznosu od 14.8 mil.€, za 2014 11.2 mil. €, a za 2015 godinu su planirana 20mil.€.

Postavljanje sistem za upravljanje grantovima je usmereno na principima EU o ruralnom razvoju, međutim još ima slabosti i ima još mnogo toga da se uradi. Agencija za Razvoj Poljoprivrede i Nadzorna Komisija grantova nisu potpuno funkcionalni. Još uvek nema kvalitetnih izveštaja o rezultatima koji su postignuti u poljoprivredi preko grantova. Isplate za partnere su kasnila i nema dobrog sistema za tretiranje žalbi koje su podnete od strane farmera.

Takođe još uvek nije formirana/postavljena Među-ministarska Komisija za ruralni razvoj u zemlji a ni Državni Službenik za Overavanje. A strateški plan za poljoprivredu 2014-2020 koji se sada primenjuje još uvek nije odobren od strane Skupštine Republike Kosova.

Strukture koje su postavljene za upravljanje grantovima nisu potpuno funkcionalne a neke još uvek nisu osnovane. Ovo stanje nije u korelaciji sa kontinuiranim povećanjem budžeta za ovaj sektor, ne obezbeđuje rezultate i efikasno korišćenje sredstava.

8.3.2 OPŠTINSKI GRANTOVI ZA POLJOPRIVREDU

Region Prizrena je među tri regiona sa najvećom površinom poljoprivrednog zemljišta domaćinstava i koje su važne za pružanje mogućnosti zapošljavanja.

Opština je tokom 2014 godine realizovala grantove u vrednosti od 342,543€, međutim ciljevi u operativnom plan 2014 godine nisu jasni a takođe nedostaje i njihova povezanost sa strateškim planovima. Nisu identifikovani ključni indikatori performanse a u isto vreme informisanje farmera o grantovima je bilo slabog kvaliteta. Sistem praćenja grantova nije funkcionalan i nije obavljena analiza rezultata, efekata i uticaja koji su dobijeni programom grantova.

Opština je podržala poljoprivredni sektor bez jasnih ciljeva i strategija. Ovo stanje može dovesti do potrošnje novca na ne efikasan i ne efektivan način.

8.4 INFORMATIVNA TEHNOLOGIJA (IT)

Inicijativa Elektronskog Upravljanje (EU) ima za cilja poboljšanje usluga za građane, osnaživanje odgovornosti, povećanje transparentnosti te poboljšanje efikasnosti vlade.

IT stvara mogućnosti za pružanje javnih usluga/informacija gde je pristup njima vrlo brz. međutim za bolji ekonomski razvoj u Republici Kosova obavezna je izrada/sprovođenje strategije sa elektronskim uslugama za građane i biznise na Kosovu.

Ministarstvo Javne Uprave ima misiju stvaranja moderne javne uprave i osnovale je Agenciju za Informativno Društvo-AID. Naša revizija je identifikovale izazove u ovoj oblasti. Pristup javnim informacijama preko interneta je ograničen, ima nedostatka centralnog upravljanja i odgovornosti. Strategija EU-a nije koordinirana, praćena i procenjena, ima nedovoljno jasnog shvaćanja za bezbednost centralnih sistema i ima nedostatka zajedničkog koordiniranja, Ministarstva su koristila različite puteve u ulaganjima na elektronskom upravljanju.

Sa perspektive građana, elektronsku upravljanje još uvek nije efektivno. Očekivane ekonomske i socijalne prednosti koje su predstavljene u strategiji su još uvek ograničene.

8.5 SISTEM UPRAVLJANJA RADIO TELEVIZIJE KOSOVA

RTK je jedini javni servis u zemlji koji se finansira sa Budžeta Kosova.

RTK pokušava da održi korak sa tehnološkim razvojem koji ima za cilj održavanje konkurentnosti u medijskom sektoru na Kosovu. Međutim među izazovima koji prate ovaj mediji su upravljanje operacijama, slabo adresiranje rizika od strane odbora i nedovoljan nadzor od strane Skupštine.

Mi smo takođe naišli i na slučajeve kad su određene politike kao što je i politika o povećanju pruženih usluga, zapošljavanje i prateći finansijski uticaj nisu u potpunom skladu sa racionalnim korišćenjem resursa. neadekvatno planiranje i korišćenje resursa u ovom okruženju finansijske zavisnosti, mogu dovesti u opasnost dugoročno funkcionisanje emitera.

8.6 Bezbednost u Putnom Saobraćaju

Broj saobraćajnih nesreća je u 2013 godini bio oko 20,000 i ima trenda povećanja. Saobraćajna Policija je jedini javni autoritet koji kontroliše i nadzire ponašanje učesnika u saobraćaju.

Saobraćajna Policija i dalje da razvije korišćenje izvora informacija na efektivniji način. Kontrole u saobraćaju su delimično zasnovane na riziku i nisu efektivne što se tiče lokacija, vremena kontrola i broja policajaca. ne vrše se preventivne akcije kao ni kontrola tehničkih standarda vozila, a ni kazne prema korisnicima se ne primenjuju i upravljaju uvek kako treba.

Iskustvo u putnom saobraćaju nam pokazuje da se broj saobraćajnih nesreća i njihove posledice mogu smanjiti. Stoga ima još mnogo da se uradi kako bi saobraćajna policija bila efektivna.

8.7 KOSOVSKA AGENCIJA ZA PRIVATIZACIJU

KAP je odgovorna za sprovođenje programa privatizacije na Kosovu. Većina pitanja koja su adresirana u prethodnim revizijama su i ove godine ostala ista.

KAP nedostaje Odbor a upravna struktura još uvek nije kompletirana, kao posledica toga ne donose se odluke a ima slučajeva nejasno dokumentovanih donošenja odluka i to bez ekonomskih analiza.

Primećene su ostale značajne slabosti i kod isplata za spoljne usluge za autoritet likvidacije. Fondovi JP u Likvidaciji su korišćeni za administrativne usluge u Pak a ima slabih kontrola u raspodeli 20%. Dinamika privatizacije je spora. Takođe ima nedostataka i kod Roba i Usluga, Računa potraživanja u upravljanja Platama i Dnevnica.

8.8 PREPORUKE

Preporučujemo Vladi da:

- Ministarstvo Zdravstva obezbedi uputstva za upravljanje uređajima te da obezbedi potrebnu funkcionalizaciju Kompjuterizovanih Tomografija i svih ostalih uređaja;
- Da osnuje komisije za nadzor uređaja te da prate i izveštavaju o listi pacijenata;
- Ministarstvo Poljoprivrede, obezbedi potpunu funkcionalizaciju ARP i NK, sprovođenje kvalitetnog izveštavanja sprovođenja Programa kao i nezavistan proces za razmatranje žalbi koje su podnete od strane farmera;
- Da osnuje Među-Ministarsku Komisiju za poljoprivredu i ruralni razvoj kao i da se postavi Državni Službenik za Overavanje;
- Ministar MJU funkcionalizuje AID, da poveća koherentnost između projekata te da se daje prioritet razvoju/stvaranju uslova za elektronsko upravljanje;
- AID će građanima pružiti jednake uslove elektronskog upravljanja, Strategija EU se treba na periodičnoj osnovi pratiti, ocenjivati i razmotriti;
- Generalni Direktor Policije Kosova učini sistem informisanja efikasnim, sa sveobuhvatnom bazom podataka, da se saobraćajna policija osim kontrole prekoračenja brzina fokusira i na prevenciju saobraćajnih nesreća te na ponašanja vozača i da se poboljša sistem kazni i da se primenjuje sistem "negativnih bodova";

Preporučujemo Skupštini da:

- Pregleda i usvoji program za Poljoprivredu i ruralni razvoj 2014-2020;
- Odbor Direktora RTK-a obezbedi blagovremeno sprovođenje odluka, preporuka Skupštine kao i da poveća odgovornost Generalnog Direktora prema Odboru te da smanji rizike sa visokim troškom;
- Unutar svog mandata obavlja efektivan nadzor u RTK, bez dovođenja u pitanje uređivačke nezavisnosti te da osnuje ad hoc komisiju da predloži trajno rešenja za RTK što se tiče digitalizacije, finansiranja i smeštaja;
- Da obavi regrutovanje Odbora Direktora KAP koji će pod hitno popuniti upražnjene položaje u visokom menadžmentu; i
- Menadžment KAP obezbedi efektivnost u finansijskom i operativnom upravljanju, da obezbedi redovan proces regrutovanja i upravljanja osobljem i dobro upravljanje računima potraživanja.

Preporučujemo Predsedniku Opštine da:

- Opština Prizren u svojim planovima izvrši SMART analizu u skladu sa strateškim ciljevima i efektivnim metodama informisanja farmera;
- Da se nadziru i ocenjuju rezultati koji su stečeni preko grantova i da se izveštava o napretku prema ispunjavanju ciljeva.

(odlomak od MSVIR 200)

Oblik mišljenja revizije

147. Revizor treba da izrazi **jedno ne-modifikovano mišljenje revizije ukoliko** se zaključi da su finansijski izveštaji pripremljeni, sa svih materijalnih gledišta u skladu sa važećim finansijskim okvirom.

Ukoliko revizor zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalnih grešaka, revizor treba da izmeni mišljenje revizije na izveštaju revizora u skladu sa odeljkom "Određivanje vrste modifikacije mišljenja revizora".

148. Ukoliko finansijski izveštaji pripremljeni u skladu sa zahtevima okvira prikazivanja, ne postignu pravično prikazivanje, revizor treba da razmotri pitanje sa menadžmentom, i na osnovu zahteva primenljivog okvira finansijskog izveštavanja i načina na koji je to pitanje rešeno, da odredi da li je neophodno da se izmeni mišljenje revizije.

Modifikacije mišljenja revizije na revizorski izveštaj

151. Revizor treba da modifikuje mišljenje revizije na revizorski izveštaj ukoliko se zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalnih grešaka. Revizori mogu izdati tri vrste modifikovanih mišljenja revizije: kvalifikovano mišljenje, protivno mišljenje i odricanje od mišljenja.

Određivanje vrste modifikacije na mišljenje revizora

152. Odluka u vezi sa vrstom modifikovanog mišljenja revizije je prikladno u zavisnosti od:

- Prirode pitanja koje je dovelo do modifikacije – što podrazumeva, da li su finansijski izveštaji materijalno pogrešno prikazivani ili, u slučaju da je bilo nemoguće prikupiti dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, moglo je doći do pogrešnog materijalnog prikazivanja; i
- Sud revizora o rasprostranjenosti uticaja ili mogućih uticaja pitanja na finansijskim izveštajima.

153. Revizor treba da izrazi **kvalifikovano mišljenje ukoliko**: (1) nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih i prikladnih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili zajednički, su materijalne, ali nisu rasprostranjene, na finansijskim izveštajima; ili (2) revizor nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži jedno mišljenje re vizije, ali zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne ali ne i rasprostranjene.

154. Revizor treba da izrazi **protivno mišljenje ukoliko**, nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili zajednički, su materijalne i rasprostranjene na finansijskim izveštajima.

155. Revizor treba da izrazi **odricanje od mišljenja ukoliko**, pošto nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži mišljenje revizije, revizor zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne i rasprostranjene. Ukoliko nakon prihvatanja angažovanja, revizor postaje svestan da je menadžment nametnuo ograničenje na delokrug revizije za koju revizor smatra da će verovatno dovesti do potrebe izražavanja kvalifikovanog mišljenja ili odricanje od mišljenja o finansijskim izveštajima, revizor treba da zahteva od menadžmenta da ukloni to ograničenje.

156. Ukoliko daje modifikovano mišljenje revizije, revizor će takođe modifikovati naslov kako bi odgovarao vrsti izraženog mišljenja revizije. MSVIR 170519 pruža dodatna uputstva o specifičnom jezičnom izražavanju koje će se koristiti kada se izdaje modifikovano mišljenje revizije i kada se opisuje odgovornost revizora.

Paragrafi Naglašavanja Pitanja i paragrafi Ostalih Pitanja na revizorski izveštaj

157. Ukoliko revizor smatra potrebnim da skrene pažnju na pitanje prikazano ili obelodanjeno na finansijskim izveštajima koja je od velikog značaja za njihovo razumevanje finansijskih izveštaja, ali postoje dovoljno prikladnih dokaza da to pitanje nije materijalno pogrešno prikazano na finansijskim izveštajima, revizor će uključiti jedan paragraf o Naglašavanju Pitanja u revizorski izveštaj. Naglašavanje Pitanja će se odnositi na informaciju prikazanu ili obelodanjenu na finansijskim izveštajima.

158. Paragraf o Naglašavanju Pitanja treba:

- da se uključi odmah nakon mišljenja revizije;
- da se koristi naslov "Naglašavanje Pitanja" ili neki drugi prikladni naslov;
- da uključi jasnu referencu na pitanje koje se naglašava i da naznači gde se mogu naći relevantna obelodanjivanja na finansijskim izveštajima koja u potpunosti opisuju to pitanje; i
- ukazati da revizorsko mišljenje nije modifikovano u odnosu na naglašeno pitanje.

159. Ukoliko revizor smatra neophodno komuniciranje jednog pitanja, osim one koje su predstavljene ili obelodanjene u finansijskim izveštajima, koja po prosudi revizora je važna za korisniku cilju shvatanja revizije, a pod uslovom da to nije zabranjeno zakonom ili pravilima, treba da se pripremi pasus sa naslovom "Ostala Pitanja", ili nekim drugim pogodnim naslovom. Ovaj pasus treba da se pojavi odmah iza mišljenja i nakon svakog pasusa kod Isticanja Pitanja.

DODATAK II: MIŠLJENJA REVIZIJE I SLABOSTI UPRAVLJANJA

Tabela 1. Vrste mišljenja prema revidiranim Entitetima

Revidirani Entiteti / Mišljenja Revizije	Ne-modifikovano Mišljenje	Ne-modifikovano Mišljenje sa Isticanjem Pitanja	Kvalifikovano Mišljenje	Kvalifikovano Mišljenje sa Isticanjem Pitanja	Odricanje od Mišljenja
Državne Institucije ²⁸	11	10	-	3	-
Opštine	1	17	2	14	4
Nezavisne Agencije	22	4	1	1	-
Entiteti izvan BK-a ²⁹	2	-	-	-	-
Ukupno	36	31	3	18	4

²⁸ Uključuju se 19 Ministarstava, Kosovska Carina, Poreska Administracija Kosova, Ured Predsednika, Ured Premijera Kosova i Skupština Kosova.

²⁹ Uključuje se TAMAD, i Ujedinjeni Fond za Sektor Obrazovanja.

Tabela 2: Mišljenja Revizije i slabosti upravljanja za Državne Institucije

2.1 Ne-modifikovana mišljenja		
Entitet	Budžet (u mil.€)	Glavne Slabosti Upravljanja
Ministarstvo Unutrašnjih Poslova	105.90	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nizak nivo izvršenja budžeta u kategoriji kapitalnih investicija; Slabosti u izvršenju troškova preko procesa nabavke; Isplata zaposlenih sa ugovorima za posebne usluge iz kategorije roba i usluga; Veliki broj položaja koji se pokrivaju vršiocima dužnosti.
Ministarstvo Kosovskih Snaga Bezbednosti	40.50	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Slabo upravljanje kapitalnim projektima; Slabosti u Upravljanju Ljudskim Resursima.
Ministarstvo Finansija	31.75	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u upravljanju aktivnostima nabavke; Nedostaci u planiranju i izvršenju budžeta.
Ministarstvo Ekonomskog Razvoja	30.40	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a te Slaba Kontrola Kvaliteta pri izradi GFI-a; Pogrešna klasifikacija troškova; Zahtevi za upravljanje kao što je upravljanje rizikom se ne primenjuju u potpunosti; Poboljšanje kontrola kod nabavke, u procesu isplata i u upravljanju imovinom; Rad JUR nije na potrebnom nivou i kao rezultat toga nisu uspeli u održavanju menadžmenta u ključnim aktivnostima.
Ministarstvo Javne Uprave	23.79	GFI-i su sadržali određeni broj nejasnoća i grešaka; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Loše kontrole u oblasti nabavke i u sektoru isplata; veliko povećanje iznosa neizmirenih obaveza prema Ekonomskim Operaterima u poređenju sa prethodnom godinom.
Ministarstvo Pravde	19.02	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nisko izvršenje budžeta u kategoriji kapitalnih investicija; Isplate za situacije kapitalnih projekata koji nisu registrovani u registru imovine; Mesečni izveštaji obaveza nisu bili verodostojni
Poreska Administracija Kosova	8.39	Slabe kontrole o potpunosti i tačnosti nadoknada su rezultirale slabostima i neusklađenostima u ovoj komponenti; Ne efektivan nivo kontrola u svim slučajevima nabavke, finansija i upravljanja ljudskim resursima; Uprkos napretku koji je prikazan u prikupljanju potraživanja, tretiranje starih dugova i trend povećanja novih dugova i dalje ostaje izazov za PAK-a.
Skupština Kosova	8.01	Nizak nivo izvršenja budžeta za kapitalne investicije; Nedostaci u upravljanju procedura nabavke i ugovora; Nedostaci u upravljanju imovinom.
Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave	5.18	GFI-i su sadržali određeni broj netačnosti i grešaka; izvršenje budžeta tokom 2014 godine nije bilo na očekivanom nivou; Budžet za kapitalne investicije je potrošen samo 75%; Nedostaci u procesu regrutovanja osoblja i u procedurama za unapređenje službenika; Nedostaci u upravljanju imovinom.
Ministarstvo Dijaspore	2.96	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u upravljanju isplata i nabavki, isplata za aktivnosti trećih stranaka, i u procesu dodele subvencija.
Kancelarija Predsednika	1.75	Nedostaci u procesima nabavke; ne izvršenje unutrašnje revizije u skladu sa godišnjim planom.

2.2 Ne-modifikovana Mišljenja sa Isticanjem Pitanja

Entitet	Budžet (u mil.€)	Razlog za isticanje pitanja	Glavne Slabosti Upravljanja
Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite	285.73	Dodela subvencija od strane Ministarstva bez jasne pravne osnove, isplate za subvencije i transfere izvršene sa roba i usluga.	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Upravno i Finansijsko Izveštavanje unutar Ministarstva je bilo slabo; Planiranje budžeta se takođe može poboljšati; nedostaci u upravljanju subvencijama (primena kriterijuma izbora); Nabavke te Plate i Dnevnice; Ne izvršenje unutrašnje revizije prema godišnjem planu i povećanje efektivnosti Komiteta za Reviziju.
Ministarstvo Zdravlja	120.54	Informacije koje su obelodanjene o fiksnoj imovini i o zalihama nisu bile potpuno tačne i verodostojne	Nedostaci u upravljanju subvencionisanjem pacijenata sa programa MTIJZ ³⁰ ; i u troškovima za plate; Nedostaci u upravljanju fiksnom imovinom i onih fu farmaceutskim zalihama kao i njihovim obelodanjivanjem u GFI-a; Nedostaci u sistemu Unutrašnje Revizije.
Ministarstvo Obrazovanja Nauke i Tehnologije	53.71	Informacije o fiksnoj imovini nisu potpuno verodostojne.	Nedostaci u upravljanju imovinskim registrom; Nedostaci u izvršenju budžeta sa posebnim naglaskom na donatorska sredstva; Nedostaci u upravljanju troškova preko nabavke, plata i subvencija; Trend povećanja neizmirenih obaveza; Osnaživanje funkcionisanja unutrašnje revizije i funkcionalizacija Komiteta za Reviziju.
Ministarstvo Životne Sredine i Prostornog Planiranja	47.93	Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune i tačne; povećanje neizmirenih obaveza koje su uglavnom povezuju sa eksproprijacijom.	Imovine u vlasništvu MŽSPP (APK) nisu u potpunosti registrovane, primećena su takođe i kašnjenja u inventarizaciji imovine; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u izveštavanju/usklađivanju imovine; Povećanje računa potraživanja; Nedostaci u upravljanju nabavkama; Nadoknadama za prekovremeni rad i neizmirenim obavezama.

³⁰ Medicinski Tretmani Izvan Javnih Zdravstvenih Institucija

Ministarstvo Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja	28.27	Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu potpune i tačne; Povećanje neizmirenih obaveza koje su uglavnom povezuju sa kašnjenjem izvršenja isplata za subvencije i transfere,	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; imovine u vlasništvu ministarstva nisu potpuno registrovane; Nedostaci u izvršenju budžeta; u izvršenju isplata za subvencije; u primeni ugovora.
Ured Premijera	12.05	Nedostatak izveštavanja o načinu trošenja subvencija	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u izveštavanju subvencija; Nedostaci u procesima isplata i nabavke; nepotpune informacije u imovinskim registrima; AHV nije imala magacionera koji bi obavljaju prijem i evidentiranje u e-imovina.
Carine	9.89	Evidencije i informacije koje su predstavljene kod obelodanjivanja računa potraživanja u GFI-a nisu bile potpune.	Nedostaci u upravljanju računa potraživanja; Povećanje kontrola u upravljanju troškovima; Traži se dalje unapređenje u upravljanju prihodima.
Ministarstvo za Zajednice i Povratak	7.15	Investicije koje su obavljene za opštine i za zajednice nisu registrovane kao imovine u MZP a nisu ni prenete kod korisnika kao finansijska imovina. Ne obelodanjivanje nepredviđenih obaveza u finansijskim izveštajima.	Ne popunjavanje formulara samo-ocenjivanja, Zahtev Finansijskog Upravljanja i Kontrole; Loše planiranje budžeta za kategoriju kapitalnih investicija; Nepotpune evidencije u vezi sa ne finansijskom imovinom ; Ne obelodanjivanje kontigentnih obaveza za tri poslednje godine.
Ministarstvo Trgovine i Industrije	5.78	Nepotpuno predstavljanje kapitalne imovine u objašnjavajućim beleškama u GFI-a.	Nedovoljne kontrole u vezi potpunosti imovine; Nedostaci u upravljanju troškovima uključujući i plate i dnevnice; Nedostatak konkretnih akcija za adresiranje izazova od strane menadžmenta.
Ministarstvo Evropskih Integracija	1.68	Ne-kapitalna imovina je procenjena u obelodanjenim informacijama.	Planiranje budžeta nije u skladu sa realnim potrebama; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u upravljanju i nadoknađivanju ljudskih resursa; Subvencionisanje NVO o projektima nije obavljeno u skladu sa zakonskim okvirom koji je usvojen od samog Ministarstva.

2.3 Kvalifikovana Mišljenja sa Isticanjem Pitanja

Entitet	Budžet (u mil.€)	Razlog za kvalifikovanje mišljenja	Glavne Slabosti Upravljanja
Ministarstvo Infrastrukture	199.51	Pogrešna klasifikacija troškova. Nesistematski pristup Ministarstvu kako bi se potvrdilo početno stanje nasleđene imovine kao i kapitalni projekti koji nisu registrovani u ISFUK-u kao tekuće investicije (nego kao kapitalna imovina) su potcenjeni pre završetka celog projekta	Nasleđena imovina nije procenjena na tačan način a tekući kapitalni troškovi su kapitalizovani; Nejasnoće između troškova za održavanje puteva koji se trebaju kapitalizovati i onih koji su opšte prirode; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nerealno planiranje prihoda; Nedostaci u procedurama nabavke; Pod izveštavanje obaveza; Nedostaci u upravljanju dugovima.
Ministarstvo Spoljnih Poslova	21.00	Pogrešna klasifikacija troškova, ne zatvaranje troškova za robe i usluge i ne evidentiranje dva projekta u računovodstvenom registru.	Ne odobreni troškovi DMK-a prethodnih godina ni ove godine nisu registrovani; Kvalitet kontrole nad izradom GFI-a nije bio dobar rezultirajući sa materijalnom pogrešnom klasifikacijom; Sprovođenje preporuka je bilo nisko; I ove godine su identifikovani nedostaci koji su bili i u prošloj godini kao što su; položaji sa VD-i, dodela tendera, imenovanja u DMK i upravljanje imovinom; Primena smrznutog kursa predviđenog od 2011 godine u DMK-a u Švajcarskoj.
Ministarstvo Kulture Omladine i Sporta	19.66	Pogrešna klasifikacija troškova između ekonomskih kategorija. informacije o fiksnoj imovini su materijalno potcenjene i netačne i subvencionisani/podržani projekti nisu obelodanjeni u GFI-a.	Nedostaci u izradi GFI-a; Nedostaci u izveštavanju između odeljenja, Ministarstva i podređenih Institucija; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u procesiranju troškova preko nabavke, plate, subvencije i kapitalne investicije; Sistem Unutrašnje Revizije nije doprineo menadžmentu kao što se očekivalo.

Tabela 3 Mišljenja Revizije i nedostaci upravljanja po Opštinama

3.1 Ne-modifikovana mišljenja		
Opštine	Budžet (u mil. €)	Ključne Slabosti Upravljanja
Hanit i Elezit	2.05	Nepotpuno Sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nizak nivo izvršenja budžeta za kapitalne investicije; Nedostaci u procesu planiranja i prikupljanja prihoda; Nedostaci u planiranju i izvršenju projekata preko nabavke, Računa potraživanja; Ne osnivanje JUR-e.

3.2 Ne-modifikovano Mišljenje sa Isticanjem Pitanja			
Opštine	Budžet (u mil. €)	Razlog za Isticanje Pitanja	Ključne Slabosti Upravljanja
Priština	82.02	Ne registrovanje nasleđene imovine i one koja je kupljena tokom godine u ISFUK-u; Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge i subvencije.	Nepotpun imovinski registar; Netačnosti i greške u izradi nacrt GFI-a; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nizak nivo izvršenja budžeta; Slabo upravljanje i praćenje prihoda; Nedostaci u upravljanju troškovima preko nabavke, i računa potraživanja; Izvršenje isplata u suprotnosti sa pravilima trezora; nedovoljno korišćenje doprinosa JUR-e.
Prizren	39.48	Obelodanjene informacije o imovini i registar nisu bile potpune; Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe i usluge.	Netačnosti i greške u izradi nacrt GFI-a; Nisko izvršenje budžeta; Nedostaci u procesu planiranja i prikupljanja prihoda; Nedostaci u upravljanju ugovorima o koncesijama, zakupu i troškovima preko nabavke; Povećanje računa potraživanja i neizmirenih obaveza; Ne funkcionisanje unutrašnje revizije.
Uroševac	26.01	Imovinski registar nije potpun i tačan; Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe i usluge	Nedostaci u upravljanju prihoda od zakupnine i troškova preko nabavke; Izvršenje isplata u suprotnosti sa pravilima za ko-finansiranje; Ne praćenje subvencija.
Gnjilane	22.53	Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune i tačne.	Nedostaci u upravljanju приходima od zakupa; Nedostaci u troškovima preko nabavke; Nepotpuno sprovođenje preporuka koje su date od strane JUR-e.

Podujevo	18.95	Registrowanje imovine nije potpuno i tačno.	Ne kompletiranje imovinskog registra i klasifikacije po adekvatnim ekonomskim kodovima u GFI-a; Nedostaci u upravljanju prihodima; Ne praćenje ugovora o kapitalnim investicijama; Nedostaci u procesu plata u suprotnosti sa zakonom o civilnim službenicima; Zaduživanja bez garancija; Nedostatak fokusiranja JUR u oblastima sa najvećim rizikom.
Mitrovica	16.51	Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune i tačne.	Pogrešna klasifikacija troškova; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nedostaci u upravljanju i prikupljanju prihoda i troškova preko nabavke; Ne praćenje i dodeljivanje subvencija bez kriterijuma; Nedostatak fokusa na revizije UR za aktuelnu godinu.
Lipljan	13.25	Završni budžet je pot-cenjen	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a i JUR-e; Nedostaci u upravljanju prikupljanjem prihoda, kontrola na kapitalne investicije i na osoblje; Ne praćenje subvencija.
Kosovo Polje	8.98	Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune i tačne; Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe i usluge.	Nedostaci u GFI-a o nekim računima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u prikupljanju prihoda i kontrole kapitalnih investicija; ne primenjivanje uredbe o subvencijama; Neispunjenje radnog plana od strane JUR.
Kamenica	8.50	Registrowanje imovine nije potpuno i tačno; Obelodanjivanja računna potraživanja su pot-cenjena.	Nedostaci u procesu pripreme GFI-a; Nedostaci u dobrom upravljanju i izvršenju budžeta; Loše upravljanje kod izdavanja pod zakup, i planiranja nabavke; Nedostatak transparentnosti kod ko-finansiranih projekata.
Štimlje	5.89	Registrowanje imovine nije potpuno i tačno;	Pogrešne klasifikacije troškova; Nedostaci u dobrom upravljanju i u procesu nabavke; Loše upravljanje ko-finansiranjima; Nedostaci u Sistemu Unutrašnje Revizije.

Obiliq	5.81	Imovinski registar i Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune i tačne.	Ne kompletiranje registrovanja imovine u računovodstvenom registru i u GFI-a; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Niska stopa izvršenja budžeta; Nedostaci u upravljanju troškovima preko nabavke, transfera i računa potraživanja; Nepravilnosti u isplata ma osoblja; Ne primena uredbe o subvencijama; Ne osnivanje JUR.
Severna Mitrovica	4.78	Informacije koje su obelodanjene o imovini i imovinski registar nisu bile potpune; Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe i usluge.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju i u izvršenju budžeta; Nedostaci u upravljanju i prikupljanju prihoda, troškova preko nabavke i plata; Ne funkcionisanje JUR-e.
Štrpce	3.40	Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune.	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Ne izvršenje budžeta za kapitalne investicije; Nedostaci u upravljanju troškova preko nabavke i računa potraživanja; Ne primenjivanje uredbe o subvencijama; Povećanje računa potraživanja; Ne osnivanje Komiteta za Reviziju.
Mamuša	1.40	Ne registrovanje imovine u ISFUK; Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe i usluge.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Ne kompletiranje programa e-imovina; Nedostatak kontrole u prikupljanju prihoda, kod kapitalnih investicija; Ne osnivanje JUR-e.
Ranilug	1.32	Završni budžet priliva i odliva gotovog novca je potcenjen za 31,973€.	GFI-i ne predstavljaju tačan prikaz završnog budžeta; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nedostaci u upravljanju prikupljanja prihoda, troškova preko nabavke i subvencija; JUR nije imala potrebnu podršku od strane menadžmenta; Komitet za reviziju nije aktivan.

Parteš	0.97	Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune.	Ne kompletiranje imovinskog registra; Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u kontrolama visokog menadžmenta u oblasti prihoda i troškova; Nisko izvršenje budžeta za kapitalne investicije; Nedostaci u planiranju i prikupljanju prihoda i u troškovima preko nabavke; Povećanje dugova; Ne funkcionisanje Unutrašnje Revizije i Komiteta za Reviziju.
Klokot	0.97	Informacije koje su obelodanjene o imovini i zalihama nisu bile potpune;	GFI-i sadrže ne materijalne greške; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci nadzora troškova i prihoda od strane visokog menadžmenta; Nizak nivo izvršenja budžeta i korišćenja prihoda; Nedostaci u troškovima preko nabavke i kod ko-finansiranja; Ne osnivanje JUR-e.

3.3 Kvalifikovano Mišljenje

Opštine	Budžet (u mil. €)	Razlog za kvalifikovanje mišljenja	Ključne slabosti upravljanja
Dragaš	7.35	Finansijski izveštaji sadrže netačnosti u pravilnom predstavljanju finansijskih stavki.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Ne kompletiranje imovinskog registra; Nedostaci u upravljanju i prikupljanju prihoda; Nedostaci u nabavci; Greške u kod porodijskih odbitaka; Loše upravljanje potraživanjima.
Kačanik	6.92	Nepotpun i netačan imovinski registar; Nepravilno predstavljanje prihoda u GFI-a.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Ne kompletiranje imovinskog registra; Ne korišćenje programa E-imovina; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u procedurama nabavke, upravljanju prihodima isplativih potraživanja itd; Greke u odbicima za porodijska odsustva; Ne funkcionisanje unutrašnjeg komiteta za reviziju.

3.4: Kvalifikovano Mišljenje sa Isticanjem Pitanja

Opštine	Budžet (u mil. €)	Osnova za Mišljenje	Ključne slabosti upravljanja
Peć	22.02	Završni budžet je potcenjen; Ne obelodanjivanje trećih strana; Pogrešna klasifikacija kapitalnih investicija; Informacije koje su obelodanjene o imovinama i zalihama nisu potpune;	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nedostaci u upravljanju prihodima, troškovima preko nabavke; Ne poštovanje uredbe o regrutovanju; Ne primenjivanje uredbe o subvencijama; Povećanje računa potraživanja i dugova; Nedovoljno korišćenje doprinosa JUR-e.
Đakovica	20.63	Imovinski registar nije potpun i tačan; Pogrešna klasifikacija troškova sa kategorije kapitalnih investicija na robe/usluge i subvencije; Nepravilno prikazivanje donacija u GFI-a.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Ne registrovanje celokupne imovine u ISFUK-u; Ne izmirenje obaveza; Ne ažuriranje ugovora između opštine i korisnika opštinskih objekata; Ne fokusiranje JUR na aktivnosti aktuelne godine.
Vučitrn	15.47	Isplate od trećih stranaka nisu predstavljene u GFI-a; Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge, subvencije i transfere; Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u upravljanju ugovorima o zakupu i sporazuma o ko-finansiranju; Izvršenje isplata u suprotnosti sa pravilima trezora; Ne registrovanje imovine ispod 1,000€ u sistemu E-imovina; Slabosti u planiranju aktivnosti JUR-e.
Suva Reka	14.03	Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge, subvencije i transfere; Izvršenje isplata u suprotnosti sa pravilima trezora; Registrovanje imovine nepotpuno i netačno.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nedostaci u kontrolama oko isplata za ko-finansiranje i nabavke; Ne tretiranje preporuka Unutrašnje Revizije.
Mališevo	12.96	Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge; Izvršenje isplata u suprotnosti sa pravilima trezora; Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune.	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u upravljanju i prikupljanju prihoda; Nedostatak kontrole u potrošnji goriva za vozila; Izvršenje isplata u suprotnosti sa pravilima trezora; Nedovoljno korišćenje doprinosa JUR-e.

Glogovac	12.45	Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge, subvencije i transfere; Završni budžet je precenjen; Isplate od trećih stranaka nisu potpune; Ne prikazivanje stavki u GFI-a; Informacije koje su obelodanjene o imovini i registar nisu bile potpune.	Ne korišćenje modula E-imovina; Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nedostaci u kontrolama oko isplata za ko-finansiranje i nabavke; Nedostaci u registrowanju i izveštavanju obaveza; Ne tretiranje preporuka JUR-e.
Srbica	11.74	Ne registrovanje imovine u E-imovina; Isplate od trećih stranaka nisu bile potpune i tačne.	Ne korišćenje modula E-imovina; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Sistematske slabosti u troškovima preko nabavke; Ne izmirenje prethodnih obaveza.
Orahovac	10.91	Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge i subvencije; Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune; Precenjen je završni budžet u kategoriji donacija.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Ne ažuriranje PJI-a prema zakonskim zahtevima budžeta; Nedostaci u planiranju budžeta prihoda od poreza na imovinu; Pogrešna klasifikacija troškova; Ne kompletiranje imovinskog registra; Nedostatak fokusa na aktuelnoj godini zasnovanog na riziku..
Vitina	10.23	Ne registrovanje imovine; Ne registrovanje imovine u E-imovina;	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Ne kompletiranje imovinskog registra; Ne korišćenje programa E-imovina; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u procedurama nabavke u upravljanju naplativih računa potraživanja itd. Greške kod porodijskih odbitaka; Nedostatak statuta komiteta unutrašnje revizije.
Istok	8.74	Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge, subvencije i transfere; Registrovanje imovine nepotpuno i netačno; Ne registrovanje imovine u ISFUK; Izvršenje isplata u suprotnosti sa pravilima trezora.	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Ne kompletiranje imovinskog registra, nedostatak osnivanja komisije za inventarizaciju; Nedostaci u procesu planiranja i prikupljanja prihoda; Nedostaci u kontrolama kod kapitalnih investicija; Ne ispunjavanje radnog plana od strane JUR-e.

Klina	8.73	Pogrešna klasifikacija troškova iz kategorije kapitalnih investicija na robe, usluge, subvencije i transfere; Isplate bez relevantnih dokaza.	Nedostaci u procesu pripremanja GFI-a u vezi sa isplatama od trećih stranaka, obelodanjivanjem imovine i obaveza; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nedostaci u upravljanju procesima nabavke i ko-finansiranim projektima; Nepravilne isplate kod subvencija, isplate u gotovini, konflikt interesa i slab nadzor; Ne kompletiranje imovinskog registra; Slabe kontrole u prikupljanju zakupnina; Politički Direktor imenovan kao Direktor unutrašnje revizije; Nedovoljna pokrivenost oblasti revizije od strane JUR.
Dečane	7.48	Nepotpun imovinski registar; Ne registrovanje imovine u E-imovina.	Nedostaci u GFI-a; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u procedurama nabavke, upravljanju prihodima, naplativih potraživanja itd. Greške kod porodijskih odbitaka; Ne ispunjavanje godišnjeg plana unutrašnje revizije.
Novobrdo	2.38	Isplate za fiktivne plate u Opštini; Informacije koje su obelodanjene o imovini i registar nisu bile potpune.	Neuspeh pripremanja GFI-a u skladu zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju i izvršenju budžeta za kapitalne investicije; Nedostaci u procesu planiranja i prikupljanja prihoda, nabavke, regrutovanja, nepravilne isplate, ne poštovanje uredbe i nadzora subvencija; Povećanje računa potraživanja; Ne korišćenje doprinosa JUR-e.
Junik	1.74	Nepotpun imovinski registar; Ne registrovanje imovine u E-imovina.	Ne pripremanje GFI-a prema zakonskim zahtevima; Ne kompletiranje imovinskog registra; ne korišćenje programa E-imovina; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u procedurama nabavke, upravljanju prihodima, naplativih potraživanja itd. Greške kod porodijskih odbitaka; Ne osnivanje Komiteta Unutrašnje Revizije.

3.5: Odricanje od Mišljenja

Opštine	Budžet (u mil. €)	Razlog za odricanje od mišljenja	Glavne slabosti upravljanja
Gračanica	6.59	Nesigurnost u izvršenju plata i dnevnica; Pogrešna klasifikacija troškova u kategoriji subvencija i kapitalnih investicija; Informacije koje su obelodanjene o imovini nisu bile potpune.	Ne sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju, nizak nivo izvršenja budžeta za kapitalne investicije; Nedostaci u planiranju, prikupljanju i izveštavanju prihoda; Slabosti u nabavci; Isplaćivanje usluga sa kategorije kapitalnih investicija; Fond sitnog novca je potrošen u suprotnosti sa finansijskim pravilima; Nedovoljan doprinos od unutrašnje revizije.
Leposavić	3.27	Ograničenje delokruga kod plata; Informacije koje su obelodanjene o imovini i imovinski registar nisu bile potpune.	Postojeće slabosti u upravljanju osobljem i imovinom; GFI-i su predati sa kašnjenjem i sa nedostacima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u dobrom upravljanju; Nizak nivo izvršenja budžeta; Nedostaci u planiranju i prikupljanju prihoda i u nabavci; Nedostatak JUR-e.
Zubin Potok	2.13	Ograničenje delokruga kod plata.	Ne kompletiranje imovinskog registra i ne obelodanjivanje u GFI-a; Nedostatak dovoljnih revizorskih dokaza u regularnosti plata; Kasno dostavljanje GFI-a; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nedostaci u procesima upravljanja i kontrole sa visokog nivoa; Prihoda i kod nabavke; Ne osnivanje JUR-e.
Zvečan	3	Ograničenje delokruga kod plata..	Nepravilno upravljanje osobljem i imovinom. Neblagovremeno pripremanje GFI-a i ne u skladu sa zakonskim zahtevima; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nepravilno upravljanje kontrole visokog nivoa; Nedostaci u unutrašnjim kontrolama za prihoda i nabavke; Nedostatak uredbe o subvencijama; Ne osnivanje JUR-e i Komiteta za reviziju.

Tabela 4: Mišljenja Revizije i slabosti upravljanja za Nezavisne Agencije

4.1 Ne-modifikovana Mišljenja		
Entitet	Budžet (u mil.€)	Ključne slabosti upravljanja
Sudski Savet Kosova	20.04	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a. Položaji pokriveni vršiocima dužnosti još od 2012 godine. Netačno evidentiranje i izveštavanje imovine.
Državni Tužilac	6.97	Odabir zaposlenih bez čekanja zakonskog roka za razmatranje žalbi.
Kosovska Agencija za Imovinu	3.07	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nisko izvršenje budžeta u kategoriji kapitalnih investicija; Slabost okom procesa procene tendera;
Nezavisna Komisija za Rudnike i Minerale	1.76	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Opšte upravljanje licencama nastavlja da bude izazov za NKRM-e, menadžerske kontrole nisu kod svih slučajeva funkcionisale u skladu sa zakonskim okvirom; Nedostaci u procesiranju troškova.
Ustavni Sud Kosova	1.51	Nedostatak kontrola kod upravljanja osobljem.
Regulativna Komisija za Javne Nabavke	1.44	Nedostaci u procesiranju troškova preko procedura nabavke tame gde se zahteva njihova primena; Ne poštovanje kriterijuma koji su postavljeni za zapošljavanje;
Nezavisna Komisija za Medije	1.42	Nisko prikupljanje prihoda 2014 godine, u roku predviđenom relevantnom uredbom; Ne funkcionalizacija softvera "e-Imovina; trend povećanja računa potraživanja u 2014 godini u poređenju sa prethodnom godinom.
Akademija Nauke i Umetnosti	1.17	Nedostaci u procesu nabavke i plata.
Agencija za Upravljanje Memorijalnim Kompleksima Kosova	1.09	Nedostaci u obelodanjivanju kod GFI-a. Izvršenje budžeta nije bilo na očekivanom nivou.
Ombudsman	1.04	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nisko izvršenje budžeta (79%).
Regulativni Autoritet Elektronske i Poštanske Komunikacije	0.97	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nisko izvršenje budžeta je otprilike isto godinama kada se govori o robama i uslugama i kapitalnim investicijama; nedostaci u nekim procesima nabavke.
Autoritet Civilne Avijacije	0.84	Izdavanje licenci u nedostatku izvršenja finansijskih obaveza; Neizvršenje unutrašnje kontrole i funkcionisanje kontrole kvaliteta.
Sudski Institut Kosova	0.61	Nadzor kontrola u procesiranju isplata i u upravljanju imovinom.
Agencija Protiv Korupcije	0.59	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Pogrešna klasifikacija troškova prema ekonomskim kategorijama.
Regulatorni Ured Energije	0.57	Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a.
Agencija za Besplatnu Pravnu Pomoć	0.40	Nepravilna podela dužnosti i odgovornosti.
Regulatorni Ured za vodu i Otpatke	0.33	Preporuke iz prošle godine nisu adresirane u nedostatku potrebnom osoblja; Izazovi u prikupljanju računa potraživanja.
Regulatorna Agencija Železnica	0.33	Imovinski registar nije pravilno ažuriran.

Telo za Razmatranje Nabavki	0.30	GFI-i su sadržavali greške u vezi sa prihodima i obelodanjivanjem kapitalnih investicija; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Slabosti u budžetskim kontrolama, na nivou ekonomskih kodova; Sistematske i nesistematske slabosti u procedurama nabavke; Troškovi o putovanjima u inostranstvo, u suprotnosti sa AU 2004/07. Nedostaci u procedurama regrutovanja.
Nezavisna Nadzorna Komisija za Civilnu Službu Kosova	0.27	Skretanje sa budžetnog planiranja prekomernom potrošnjom jedne pod-kategorije (troškovi putovanja) na štetu druge pod-kategorije; Nedostaci u procesiranju troškova ne preko procesa nabavke; Isplate realizovane ne prema odluci imenovanja i isplate za prekovremeni rad u suprotnosti sa uredbom.
Izborna Komisija za Predstavke Žalbe	0.25	Nema nedostataka
Kosovski Savet za Kulturno Nasleđe	0.15	Poboljšanje evidencija u vezi sa prekovremenim radom i tokom vikenda; Nedostatak unutrašnje revizije za 2014 godinu.

4.2 Ne-modifikovana Mišljenja sa Isticanjem Pitanja

Entitet	Bužhet (u mil.€)	Razlog za isticanje pitanja	Ključne slabosti upravljanja
Univerzitet Prištine	34.51	Informacije koje su obelodanjene o fiksnoj imovini nisu potpuno verodostojne.	Izvršenje budžeta je u generalnom bilo nisko; Nedostaci u upravljanju imovinom i obavezama; Nedostaci u procesu troškova; Trend povećanja neizmirenih obaveza i kontigentnih obaveza; ne efikasno funkcionisanje JUR-e, pasivna uloga Komiteta za Reviziju i ne sprovođenje preporuka.
Centralna Izborna Komisija	11.07	Obelodanjene informacije, kapitalna imovina je potcenjena a ne-kapitalna imovina je precenjena	Korigovani GFI-i su ispunili zahteve za izveštavanje, izuzev obelodanjivanja imovine; Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Nerealno planiranje i ne izvršenje budžeta je izazov sa kojim se CIK-a suočavala u poslednjih nekoliko godina; Slabo upravljanje procesom nabavke, ugovora o zapošljavanju kao i nadoknadama za osoblje; Slabo upravljanje imovinom kao posledica ne efikasnih kontrola u ovoj oblasti.
Državna Agencija za Zaštitu Ličnih Podataka	0.38	Informacije koje su obelodanjene o fiksnoj imovini nisu potpuno verodostojne.	Tri vozila koja su kupljena na kraju 2014 godine nisu registrovana u imovinskim registrima te nisu obelodanjena u Godišnjim Finansijskim Izveštajima.

Kosovski Autoritet Konkurencije	0.26	Nisu obelodanjene ne-kapitalne imovine ispod 1,000€.	Nije obavljena inventarizacija za 2014 godinu i upravljanje vozilima nije bilo adekvatno; Nedostaci u procesiranju isplata, troškova za službena putovanja i mobilnu telefoniju.
---------------------------------	------	--	--

4.3 Kvalifikovana Mišljenja

Etnitet	Budžet (u mil.€)	Razlog za kvalifikovanje mišljenja	Ključne slabosti upravljanja
Kosovska Agencija za Privatizaciju	7.78	Ne prikazivanje profesionalnih troškova likvidacije; Nepravilne isplate koje su izvršene za nadoknađivanje članova Odbora Direktora KAP-u	Potreba da se poboljša tačnost podataka u GFI-a kao i kvalitet beleški obelodanjivanja. Nepotpuno sprovođenje preporuka GR-a; Okviri rada o upravljanju zahtevaju dalje osnaživanje; Neusklađenost unutrašnjih uredbi za dodelu 20% sa osnovnom uredbom UNMIK-a; Nedostaci u planiranju budžeta za Robe i Usluge i kod prikupljanja računa potraživanja; Ne izvršenje unutrašnje revizije u skladu sa godišnjim planom zasnovanim na riziku i ne funkcionalizacija Komiteta za Reviziju.

4.4 Kvalifikovana Mišljenja sa isticanjem Pitanja

Etniteti	Budžet (u mil.€)	Razlog za kvalifikovanje mišljenja	Ključne slabosti upravljanja
Fond Privatizacije		Uključivanje profesionalnih troškova likvidacije privatizovanih društvenih preduzeća; Ne održavanje fondova u poverenju za vlasnike i kreditore; Troškovi likvidacije su isplaćeni sa fondova poverenja.	Unutrašnja uredba o raspodeli 20% prevazilazi odredbe osnovne uredbe; Uticaj investicija za slabog aktivisanja fondova u poverenju; Nedostatak potpunog sastava odbora Direktora; Upravljanje projektom i izveštavanje od strane KAP-u.

Tabela 5: Mišljenja Revizije i nedostaci upravljanja za entitete izvan BK-a

Etnitet	Budžet (u mil.€)	Mišljenje revizije	Ključne slabosti upravljanja
TAMAD	0.46	Ne-modifikovano mišljenje	Nema nedostataka
Ujedinjeni Fond za Sektor Obrazovanja	1,05	Ne-modifikovano mišljenje	Nisko izvršenje budžeta

Odgovorna Institucija	Potpuno adresirane preporuke	Delimično adresirane preporuke	Ne adresirane preporuke
<p>Skupština Kosova</p>	<p>Preporučujem Skupštini da uzme u obzir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Izradu okvira izveštavanja sa ciljem obezbeđenja da jaki mehanizmi odgovornosti za Nezavisne Institucije su uspostavljeni za odgovornost o trošenju javnog novca u odnosu na postignute rezultate. 	<p>Preporučujem Skupštini da razmotri potrebu da:</p> <ul style="list-style-type: none"> Održava Vladu odgovornom za adresiranje gore navedenih preporuka i uvodi efektivne mehanizme praćenja preduzetih mera; Da podstiče Regulatornu Komisiju Javnih Nabavki da ubrza uvođenje e-nabavke sa ciljem postizanja bolje transparentnosti i pojednostavljenja procesa nabavke; Nadgleda aktivnosti Vlade u vezi sa odabiranjem osoblija u ključnim vladinim pozicijama i da adresira pitanje pozicija vršioca dužnosti blagovremeno; Pronalaženje održivog rešenja kada je reč o uslugama unutrašnje revizije za male nezavisne institucije koja su direktno odgovorna Skupštini, što će ojačati nezavisnost i odgovornost. Stvaranje jedne funkcije unutrašnje revizije unutar Skupštine koja će pružiti zajedničke usluge za male nezavisne institucije može biti troškovno efektivno rešenje (odeljak 4) Iniciranje hitnih mera za imenovanje unutar zakonskog roka nakon obaveštenja o isteku mandata Odbora i njenih članova; i Da posavetuje Vladu da pruži JI-a prostorija za rad u javnim zgradama u najkraćem mogućem roku, smanjujući operativne troškove JI-a; 	<p>Preporučujem Skupštini da uzme u obzir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Da povodom budžetskih izdvajanja razmatraju budžetsku performansu Centralnih Autoriteta u prethodnoj godini, da diskutuje o razlozima suficita i nakon toga da donose odgovarajuće odluke za godišnja budžetska odvajanja; Dalje promovisanje horizontalne saradnje između Nezavisnih Institucija o razmeni znanja i racionalnijem korišćenju ljudskih resursi; Adresiranje prošlogodišnje preporuke o ponovnom osnivanju funkcije Izvršnog Menadžera po svim opštinama, kao najviši civilni službenik administracije koji je odgovoran za pružanje usluga za sve građane; Blisko praćenje kako Vlada obavlja svoje odgovornosti kao vlasnik u odnosu na centralna Javna Preduzeća sa naglašavanjem na razvoj i nadzor pokazatelja performanse; Povećanje fokusa u nadzoru Javnih Preduzeća. Praćenje napretka u sprovođenju preporuka data u 2012 godini u vezi sa Trepčom. Određivanje jasnih odredbi koji određuju vremenske rokove za izbor članova Odbora Direktora, na taj način ne ostavljajući prazninu u funkcionisanju Agencije; Preduzimanje mera u obezbeđenju da prihodi sa prodaje, transfera i likvidacije DP, sa izuzetkom fondova suficita, se drže na poverenju za vlasnike i kreditore; i Da zahteva od Odbora Direktora Agencije razjašnjenje u vezi sa time kako treba da se budžetiraju troškovi za usluge likvidacije.

Preporučujem Vladi da obezbedi da:	Preporučujem Vladi da obezbedi da:	Preporučujem Vladi da obezbedi da:
<ul style="list-style-type: none"> • Preduzete su potrebne mere za analiziranje ostalih slabosti u procesu konsolidacije GFI/BK kao što su: među-vladine transakcije, isplate od trećih stranaka, ne-kapitalne imovine i klasifikacija troškova. U tom aspektu, razlozi ne sprovođenja novih smernica u vezi sa isplatama od trećih stranaka treba da se razmotre. Slično, obrazloženje za ne konsolidaciju među-vladinih transakcija treba da se ispita i da se opravda zvanično ako nisu preduzete mere za adresiranje ove pozicije; • Mehanizmi nadgledanja koji su primenjeni kod budžetske performanse su ojačani uz blagovremeno identifikaciju i adresiranju mogućih prepreka budžetskom izvršenju sa budžetskim planiranjem, koje se prethodi rigoroznim procesom procenjivanja. Tokom izrade i pregleda budžeta treba da se obavlja potrebna klasifikacija budžeta na osnovu prirode troškova; • Primenjuje se efektivan proces upravljanja kapitalnim projektima, pružajući proaktivno nadgledanje i akciju za adresiranje prepreka koje onemogućuju sprovođenje ugovora prema dinamičnim planovima; • Sproveden je kritički pregled o preduzetim merama u oblasti prihoda kako bi se osiguralo ispunjenje plana prikupljanja prihoda u celini. Vlada treba da traži više odgovornost od glavnih Agencija za prikupljanje novca kako bi obezbedila da su ojačane mere kontrole za potpunu primenu dažbina i prikupljanju poreskih dugova; • Jedna radna grupa je formirana za analiziranje i izveštavanje pri Vladi u roku od tri meseca o uzrocima rasta obaveza od godine na godinu kako bi se dugovi smanjili na prihvatljiv nivo; • Mogućnost za integrisanje izveštavanja performanse sa finansijskim izveštavanjem u Godišnjim Finansijskim Izveštajima treba da se razmatra. 	<ul style="list-style-type: none"> • KEK počinje da primenjuje dopunjene sporazume za uzete kredite i da se pridržava kreditnom planu za isplatu glavnice i kamate; i • Program e-izdatina je primenjen u svim vladinim institucijama. • Ministarstvo Javne Administracije, kao vlasnik programa sistema e-izdatina treba da preduzme sve potrebne akcije za izbegavanje i/ili adresiranje tehničkih nedostataka sistema. Osim toga, programi obuke treba obezbediti za odgovorne službenike za upotrebu ove aplikacije. • Ministarstvo Finansijskog pregleda efektivnost procesa samo-ocenjivanja FUK-a, kao sredstvo dizajnirano za opšti razvoj javnog upravljanja. Treba dalje da analizira razloge zašto nije korišćeno od svih Budžetskih Organizacija i zašto kada je korišćeno retko pruža dovoljni i prikladne informacije. • Treba da se pruži daljnja podrška treba da njenim korisnicima da kvalitet procesa i informacija na statusu FUK-a je daljnje ojačana. Kao pomoć može služiti korišćenje modela; • Rukovodioci Budžetskih Organizacija pružaju posebnu pažnju zahtevima o Akcionim Planovima za adresiranje preporuka revizora i da uspostave jasne prioritete i vremenske rokove za mere; • Rukovodioci svake Budžetske Organizacije počinju sa izradom godišnjeg izveštaja performanse. Takav izveštaj treba, među ostalih ciljeva, uključuje informacije u vezi sa aktivnostima i izmerenih rezultata u odnosu na prethodno određene ciljeve politika; 	<ul style="list-style-type: none"> • Razlozi za Isticanje Pitanja u GFI BK za 2013 su analizirani i identifikovane su potrebne mere za adresiranje tih slabosti kontrole kako bi omogućilo pravo i istinito predstavljanje imovine u GFI BK 2014 i osnovnih GFI. <p>Preporučujem Vladi da se tokom planiranja JPP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poštuju sve administrativne procedure se kada se usvoje direktive, uredbe i održavanje sastanaka; • Komitet JPP-a treba da pojačani vremenske rokove izveštavanja kroz direktive i uredbe i da obezbedi ubuduće blagovremene izveštaje u liniji sa određenim zahtevima; • Sva službena dokumenta i sporazumi treba da budu dostupni na službenim jezicima zemlje. • Pitanje nedostatka građevinske dozvole za novi Terminal tretiran ozbiljno i odgovorni deoničari su mobilisani da legalizuju izgradnju;

Vlada

- Preduzete hitne mere su u vezi sa spornim zemljištem sa KFOR-om i da se pojasni spor i da se zaključni neregulirani aspekti sprijajacije privatne imovine, sa 50 GODIŠNJI IZVEŠTAJ REVIZIJE ciljem da se završi izgradnja puta na ulazu MJU-a AJ. Osim toga, treba da se obave izmene Ugovora prema potrebi;

- Ministarstvo Javne Administracije gura napred sprovođenje reforme Civilne Službe. Celokupan pravni okvir za CS treba da se organizuje na način koji omogućava sprovođenje novog sistema o platama i ocenjivanju. Trebaju se stvoriti preduslovi za potpuno sprovođenje Informativnog Sistema Upravljanja Ljudskim Resursima; Centralna Agencija za Nabavku tokom 2014 godine počne sa okvirnim ugovorima i centralizovanom nabavkom za odabrane artikle sa ciljem obezbeđenja da javni sektor ima koristi od ekonomije obima.
- Iniciraju ocenjivanje efektivnosti sadašnjeg zakonskog okvira i praksi u korišćenju službenih vozila.
- Da su izrađene odredbe koje jasno određuju i opisuju proces i krajnje rokove za izbor Odbora Direktora;
- Ocenjivanje Odbora Direktora je zasnovan na prethodno određenim kriterijumima;
- Ministarstvo Ekonomskog Razvoja obavlja analizu finansijskih izveštaja Javnih Preduzeća i specifikuje standardne informacije koje su potrebne za efektivan nadzor i nadgledanje; i
- Ministarstvo Ekonomskog Razvoja preduzima mere sa ciljem obezbeđenja da nadoknade Odbor Direktora su zasnovani na rezultatima.

Preporučujem Vladi da obezbedi:

- Uspostavljanje efektivnijih mehanizama za razjašnjenje zahteva od Opšte Nacionalne Strategije za upravljanje otpacima;
- Nacionalna Strategija treba redovno da se ažurira kako bi se fokusirala na minimizaciju i sprečavanju otpada;
- Postojeći program za centralnu inspekciju je primenjen radi adresiranja slabosti na inspekcijama na lokalnom nivou; i

Takvo aranžiranje izveštavanja bi pružilo bolju osnovu za održanje menadžera odgovornim za ono što su potrošili i ono što su ispunili;

- Procesi upravljanja rizikom u Budžetskim Organizacijama su ojačana. Naj značajniji rizici treba da se identifikuju na pojedinačnim organizacijama i treba da se preduzimanju akcije i ublažiti ove rizike. Ministarstvo Finansija treba da bude pro-aktivnije u pomaganju dotičnih Rukovodioca u ispunjenju odgovornosti upravljanja rizikom, i njihovim usmeravanjem u razvoju prikladnih politika i planova i u efektivnoj primeni toga u praksi;
- Preispita hitne mere za jačanje kvaliteta unutrašnje revizije izvršenih unutar Javnih Preduzeća. Unutrašnji Revizori Javnih Preduzeća trebaju biti deo istog profesionalnog razvoja kao i ostali unutrašnji revizori na javnom sektoru i da budu podložni iste kontrole kvaliteta kao i za unutrašnje revizije obavljenih unutar BO. Jedan zahtevani korak u ovome je da se iniciraju izmene zakona o Javnih Preduzeća;
- Ministarstvo Finansija pronalazi jedno održivo rešenje na osnovu primera Međunarodnog Okvira Profesionalne Prakse Instituta Unutrašnjih Revizora, analizira modelite za jačanje kvaliteta Komiteta Revizije, olakšava osnivanje profesionalnog udruženja za Unutrašnje Revizore i uvodi opšte smernice planiranja unutrašnje revizije na osnovu rizika kao i održavanje prikladne obuke za unutrašnje revizore kako da to koriste u praksi;
- Da su ojačane kontrole upravljanja u vezi sa dodatnih isplata, procesima regrutiranja sa ciljem pomaganja transparentnosti i odluka koja se zasnivaju na zaslugama;

- Da sprovodi efektivan nadzor i izveštavanje za životnu sredinu pružanjem sveobuhvatnih, kvantitativnih i kvalitativnih informacija u vezi sa pitanjem upravljanja otpada na Kosovu.

Preporučujem Vladi obezbedi da se prilikom planiranja projekata Javno Privatnog Partnerstva:

- Osnuje stalna jedinica za upravljanje projekta treba da se osnuje. Osnivanje nezavisne jedinice treba da bude preduslov za stupanje na snagu sklopljenih sporazuma;

Za završetak aktuelnog projekta Javno Privatnog Partnerstva, preporučujem da Vlada obezbedi da:

- Se Novi Terminal prihvati u skladu sa Sporazumom Javno Privatnog Partnerstva sa očekivanim nivoom sigurnosti i kapaciteta;
- Komisija Javno Privatnog Partnerstva preduzima akciju u vezi sa nezavršenim radovima i da pojasni kako će raditi i nadgledati i izrađuje jedan izveštaj o uslugama Nezavisnog Inženjera i pojasni da li su završene usluge nadgledanja u skladu sa ugovorom.
- Razvijane su prošireni sporazumi odgovornosti između Centralnih Autoriteta i njihovih agencija koje treba da osiguraju efikasne linije izveštavanja, pružaju efektivne strukture izveštavanje za podršku snažnog finansijskog upravljanja i blagovremenog donošenja odluka i izveštavanja. U tom aspektu, treba da podrži jedan efektivniji proces konsolidacije finansijskih izveštaja;
- Budžetske politike, posebno u planu kapitalnih investicija su poboljšane i da su ojačane finansijske kontrole u vezi sa registracijom troškova u adekvatnim ekonomskim kategorijama;
- Da je uveden jasan okvir upravljanja rizika u vezi sa ciljevima organizacije. Ovo treba da se upotrebi kao osnova za jačanje i razvoj jedne pogodne i efikasne sredine kontrole i kao polazna tačka za rad unutrašnje revizije;
- Ministar Finansija da raspravlja sa Predsednicima opština po pitanju neplaćenih obaveza, i da razmotri alternativne za otpisivanje ovih dugova;
- Ministar Finansija pokrene jednu sveobuhvatnu raspravu sa Gradonačelnicima i Vladom u vezi sa tretiranjem neprikupljenih dugova, sa posebnim fokusom na dugove starijih od pet godina;
- Da analizira mogućnosti da se uloži u izvorni sistem unutrašnjeg izveštavanja za opštine sa ciljem podrške bolje kontrole opštinskih aktivnosti;
- Da donese jasne uredbe gde bi se jasno specificirao dozvoljena tavanica za troškove reprezentacije po opština; i
- Da intenzifikuje rasprave sa Predsednicima severnih opština za identifikaciju izazova sa kojima se one suočavaju i da pruža adekvatnu podršku za njihovu potpunu integraciju na svim područjima. Dalje, da se odredi koja prikladna obuka da se pruža za korišćenje modula ISFUK i ostalih potrebnih funkcija Upravljanja Javnih Finansija.

			<p>Preporučujem Vladi da obezbedi da:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jednu proceduru za izbor članova Odbora Direktora, koje na jasan način predviđaju objavljivanje pozicija, obavljanje jednog procesa ocenjivanja kandidata, i dostavljanje predloga za kandidate za imenovanje u Skupštini.
<p>Predsjednici Opština</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Da se Regionalne Kompanije za Otpatke podrže u promovisanju usluga prikupljanja otpada u proširenju njihovih aktivnosti i u isto vreme da se fokusiraju na efektivnije inkasiranje prihoda, kako bi generisali fondove za podršku investicija za operativna poboljšanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšanje opštinskog organizovanja za prikupljanje otpada, razjašnjavanjem odgovornosti unutar opštine kao i da lokalni inspektori u potpunosti sprovedu njihove radne programe za podršku čiste životne sredine; • Ubrzaju kompletiranje pravne infrastrukture o opštinskom otpadu kroz pružanje lokalnih standarda i pravila. Na primer, mora obezbediti adekvatne lokacije za kontejnere i stimulisalo proces razdvajanja i klasifikacije otpada;
<p>Skupštine Opština</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pre dostave budžetskih zahteva za 2015 godinu, da razmotre izveštaje revizije, sa posebnim fokusom adresiranju preporuka i eliminisanje identifikovanih slabosti; 	<ul style="list-style-type: none"> • Tokom razmatranja tromesečnih izveštaja budžeta, kao poseban fokus da imaju tretiranje obaveza i neupljenih dugova; • Da osnuju Komitete Revizije tamo gde još uvek nisu osnovani. 	<ul style="list-style-type: none"> • Procedura izbora Odbora Direktora u Javnim Preduzećima su izvršene u skladu sa krajnjim rokovima određenim u odredbama;

Për informata të mëtutjeshme, ju lutem kontaktoni:
Za vise informacija molimo vas kontaktirajte:
For further information, please contact:

Ilire Daija - Buza
ilire.daija@oagks.org
+381 (0) 38 25 35 121

Qëndresa Mulaj
qendresa.mulaj@oagks.org
+381 (0) 38 25 35 262

ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM

Adresa: Rr. "Musine Kokollari" nr.16
10 000 Prishtinë, Kosovë

Telefon: +381 (0) 38 25 35 217
Faks: +381(0) 38 25 35 122

www.oag-rks.org